

35 SENTI

ROMAAN

XII. AASTAKÄIK
TALLINN, 1933.A.

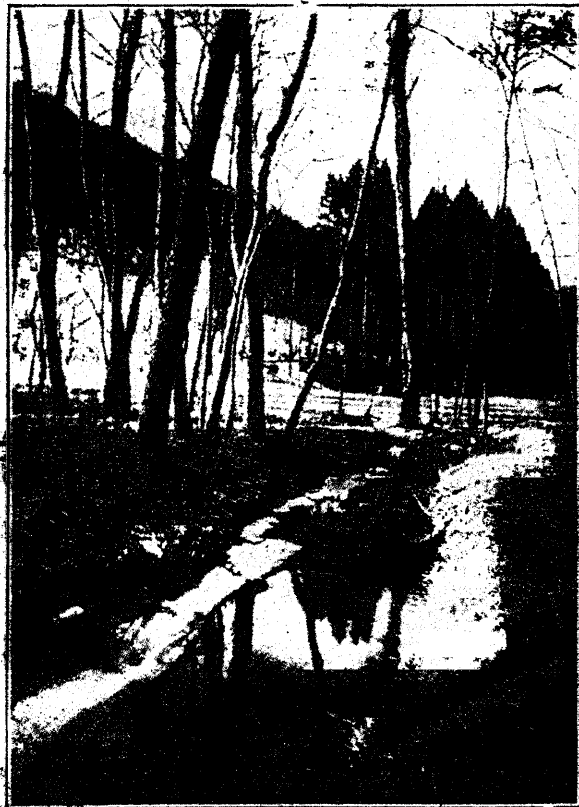
Fr. R. Kreutzwaldi koost.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

SR,
7892

G
MAM
BER
G

No

20

Talve ootel.

KIRJASTUS-O/Ü.
"ARENG"

ROMAAN Nr. 20

SISU:

P. Grünfeldt: Nelikümmend aastat.
 John Galsworthy: Kaks kuningat.
 Erich Friesen: Päikesepaiste.
 K. R. Browne: Tige naine.
 Karl Lütge: Naine udu.
 Arpad Sebes: Pime ja ta koer.
 Inglise jutt: Haddon Halli pruut.
 Suzanne Normand: Meeldetuletus.
 Kuidas lugeda.
 Pirooska Reichard: Veel kord.
 Gerald Villiers-Stuart: Hinge kurbmäng.
 Ruben Dario: Oh Issand Jeesus Kristus.
 Frida Rosmann: Noorus on ilus aeg.
 Tõtt ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad 1933 aast.:

Kodumaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 6.—
9 " (18 ")	" 4.50
6 " (12 ")	" 3.25
3 " (6 ")	" 1.75
2 " (4 ")	" 1.25
1 " (2 ")	" —.70

Oksiknumber " —.35

Välismaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 8.—
6 " (12 ")	" 4.25
3 " (6 ")	" 2.25

„ROMAAN'I“ tallitus

Tallinn, Vene tän. 13,
 telefon 437-18.

Kastmõistatus nr. 20 (278)

Seadnud Em. Gutmann

a	s	n	i	l	m	i
t	h	a	m	u	i	l
a	l	i	k	õ	e	v
l	õ	i	s	r	t	k
k	s	õ	t	a	a	l
r	n	i	i	k	m	i
i	u	p	i	a	v	s
k	i	n	s	t	r	ü

Paigutage lõiked nõnda, et tekivad sõnad, mis tähendavad:

1. Able, kes palju sõbb.
2. Pahade kommetega, sõnakuulmata.
3. Suure hooga, ägedalt.
4. Jätkuma, kesima.
5. Tähniline, laiguline.
6. Lahfi, avar, lahe.
7. Õudne, saladuslik, kohutav.
8. Ohukene leivalõige.

Lahendus ilmub Romaan nr. 22 (280).

Lahendus Nr. 18 (276).

	k	a	l	k	i	m	a	
a	n	g	e	r	v	a	k	s
a	s	j	a	o	m	a	n	e
e	l	l	e	r	h	e	i	n
e	e	l	i	s	t	a	m	a
h	a	u	g	u	t	a	m	a
h	a	a	b	i	a	s		

Romaan

Nr. 20 (278)

Oktoober 1933

XII. aastakäik

Nelikümmend aastat.

P. Grünfeldt.

Nelikümmend aastat ühist elu,
nelikümmend aastat ühist valu,
ühist muret, ühist tuld ja lõõmu,
ühistööde juures ühist rõõmu!
Kuigi ümbritses meid vahel pime öö,
julgest, lootust jagas meile jälle töö.
Päev tõi meile jälle valgust, selgust,
valas meie südamesse helgust;
naeratades hädad talusime,
tööle taevalt jatku palusime,
ikka toetades teineteist —
nõrkemist ei tunnud kumbki meist!

. Nõnda on need aastad meist möödunud
iga aasta ainus kibe töötund,
ja ka rõõmutund, et jätkus rammu
ühisteel veel seada ühes sammu,
rahustada üksteist raskel hetkel,
toetada häda, mure retkel . . .
Päevad nüüd on kaduvikku sõudnud,
vanadus ju meile kätte jõudnud,
kuid mis ongi aeg me teele ladund,
töölust pole veel me hingest kadund.
Kadund on vaid mõned elu aastad,
aga üksmeel kestnud nelikümmend aastat.

Kaks kuningat.

Inglise kirjanik John Galsworthy.

Londoni päike oli röövinud lehtedelt
nende värskuse. Kusagil pole näha kastjat.
Minu koer lõõtsutab palavuses, keel ripub
tal välja ilatsevast suust. Puudub vähingi
liiklemine siin vaikselt, järsku mäest üles-
tõusvas kõrvaltänavas ta ateljeede, tallide
ja puudega.

Siin tänaval seisab kõrge maja ees hi-
gistav, räbalatesse riidetatud naine. Tema
rääpase, auklise shalli vahelt vaatab välja
imiku voldiline nägu; see imik lutsutab
tühja, rääpase pudeli vana gummi kallal. Ta
vaatab välja maailma, mis on nii lai, nii
täis kuumust, tolmu ja nälga, silmadega,
nagu oleks ta asjadest juba ise aru saanud.
See imik on juba kõik leiutanud, mis ini-
mene võib teada saada. Ta silmab vaata-

vad kannatlikult ja ta surub ennast naise
kõhnale rinnale. Ka naise silmad vaatavad
kannatlikult kaugele.

„Minu õde, see vaene seal väikeseussi-
kesega! Ta mees on ta maha jätnud. Tu-
lime Brigtonist jala siia. Aidake mind
ometi! Ja küll Jumal teile kõik [tasub,
härä, ostke oksakene lavendlit!“

Peagu tänava mudas ja tolmus istudes
vaatavad ema ja laps üles.

„Jumal tasub teile, härä, ostke minult
ometi oksakene lavendlit!“

Oksakene lavendlit!

Suure ja kõrge maja hallis tantsiskleb
päike eesriide voltide vahelt sisse; selles

tantsisklevas, sumbutatud valguses liiguvad inimesed tasakesi kikiarbil, sosistavad ja naeratavad.

Uleval, kus kõik on jahe, lamab noor ema valges voodis. Jalutsi ees seisab amm, äsjasündinud imik süles; laps on ümmargune ja roosikas, tanukene peas, lamab ta nagu mõni piiskop; tema ümber on vaid aukartlikud, rõõmsad näod, kes hämmastudes silmitsevad ja imetlevad seda väikest, ilusat puhtasse villasse mässitud.

Häälitsus — kõik vabisevad!

Kell tiksus, amme kingad libisevad üle põranda, hardumuse pomid tõuseb õhusesse. Ohtu toob väljast sisse pärnade lõhna ja ema naeratab oma valge voodi patjades.

Sina kuningas siin väljas palavuses — sina kuningas siin sees jaheduses — teie mõlemad olete oma kuningriigis valitsusohjad võtnud oma kätte.

Päikesepaiste.

Saksa kirjaniku **Erich Frieseni** romaan.

9

Kui aga saabub lõuna ja Liane ikka veel ei ilmu, valdab Norbertit ometi ebamäärase mure tunne.

Ta ruttab üles oma naise ruumesse.

Need on tühjad. Voodi on puutumata. Laual lebab kinnine ümbrik tema aadressil. Haaratud pahast aimdusest, kisub ta selle lahti. Välja kukub laulatussõrmus. Ei ühtegi rida. Mitte midagi. Norberti rinnast kerkib hoigamine. Läänud!!! Ja tema brutaalne ägedus on Liane majast kihutanud! Ta ise!!!

Ta vajub oma naise voodi kõrval toolile, paneb käsivarred voodipostile ja nutab — nutab esmakordselt elus kuumi, kibedaid pisaraid. — — —

Kui ta tüki aja pärast, olles tagasi saanud oma välise enesevalitsemise, lahkub oma kadunud naise toast, tuleb talle trepil Eva vastu. „Sa vist ei tea veel, armas vend — härra v. Trotha lahkus täna hommikul Birkenfeldest. Ta sai telegrammi —“

Mõned silmapilgud seisab Norbert tardonult. Siis haarab ta õe käsivarrest kinni.

„Mis sa kõneled? Gerald v. Trothar on —“

„Ära sõitnud. Ta laseb end minu kaudu vabandada.“

Hirmus kahtlus ärkab Norbertis.

Ennekui ta suudab mõtteid koguda, vastkuuldu, arusaamatut peaaigus paigutada, tuleb kahvatu näo ja lõdisevate põlvedega ta isa vana kammerteener kohale.

„Parunihärra! Parunihärra!

„Mis on?“

„Kindralihärra — on nii imelise välimusega.“

Kiirelt ruttab Norbert ühes õega isa magadistuppa.

Neile piisab pilgust vahakahvatusse näkku.

Klaus v. Achenbach on surnud. Ta sisselangenu näojooni selgitab õnnelik naeratus. „Päikesepaiste“ suudlus otsaesisel, ta pisar palel, nii on ta suikunud igavesele unele.

XX.

Klaus v. Achenbach magab oma isade mausoleumis.

Küll imestati, et matusel puudus kadunu minija; kuid vabandus, et noor parunitar olevat haiglane, ei tohtivat toast lahkuda ja lähemal ajal minevat arsti nõuandel lõunasse, kõlas usutavalt — kuna teda juba pikemat aega oli nähtud kahvatuna.

Väline au on kindlustatud. Mis hiljem tuleb — seda ei tea Norbert isegi mitte.

Peagu automaatselt käib ta teenistuses ja matab end siis Birkenfelde üksindusse. Mida peatakse endastmõistetavaks peale leina.

Ja ometi puudutas Norbertit isa surm vähem kui naise kadumine.

Muidugi, ta armastas isa südamest; kuid kindral oli vana, haige mees ja inimliku äranägemise järele oli ainult aja küsimus, millal ta lahkub maailmast.

Et aga naine, kes kannab ta nime, keda tema — julmi kindlusega tunneb ta seda päevast päeva rohkem — armastab kirgliku õrnusega — — et see naine ta maha on jätnud teise pärast — seda ei suuda ta unustada.

Algul oli ta lootnud, et leiab Liane krahvinna Klotilde juurest. Kuid tema ekstselsents oli isegi nagu taevast kukkunud, kui Norbert talle teatas sündmusest ja oma kahtlusest.

Algul ei tahtnud ta küll uskuda, et ta kasvandik end niivõrd on unustanud. Kui aga järelepärimisel Gerald v. Trotha ema juures selgus, et ta poeg juba mitu päeva on reisil — kus, seda ta ei teadvat, ta olevat ainult jumalaga jätmisel öelnud, et tal olevat väga tähtis ja diskreetne asi lahendada, siis ei selgunud mitte ükski Norbertile, vaid ka krahvinna Klotildele: Liane oli Gerald v. Trothaga põgenenud!

Ainult Eva ei usu seda kohutavat tõendust. Ta hindab oma vennanaist liig kõrgelt, et tast sarnast teguviisi uskuda. Ja Gerald? Kas ei olnud ta talle, Evale, veel enne ärasõitu oma armastust kinnitanud? Kas oleks ta seda suutnud, kui ta — ei, ei, see oli võimatu. Eva ei usu mõlemi stüüd, kuigi kõik kõneleb nende vastu. —

Mööduvad päevad. Nädalad. Lianelt ei tule teateid.

Geraldi ema on kolmandal päeval peale poja ärasõitu saanud sellelt Plymouthist kirja, et ta muretseda ei tohtivat, ta olevat terve, kuid pidavat pikemale reisile asumata, mis hoidvat teda nädalaid Berliinist eemal. Lähemat ei võivat ta teatada, kuna veel teine isik olevat asjasse segatud. Enne pidavat teda usaldama; tulevik toovad selgituse.

Proua v. Trotha, kes tunneb oma poja ilusat iseloomu, ei tee enesele asjatult peavalu. Ei kõnele asjast ka kellelegi.

Ainult kord, kui Eva Achenbach teda külastab — ehk tagamõttega, et kuuleb midagi Geraldist, ütleb ta nii muu seas: „Mu poeg kirjutas mulle Plymouthist — “ ja ei aima, et ta seega valgustab pimedust, mis ümbritseb noore Liane v. Achenbachi kadumist.

Plymouth!

Norbert teab, et sealt lähevad suured aurikud Lõuna-Aafrikasse. Võib olla, et Liane — —

Ta pärib telegrafiteel Plymouthi laevaagentuurilt, kas viimasel reisijatenimekirjas seisavad Liane v. Achenbachi ja Gerald v. Trotha nimed. Esimest eitatakse, viimast jaatatakse, lisades, et härra v. Trotha 23. novembril Plymouthis võttis järgmisel päeval reisile mineval aurik „Skottil“ kaks kabiini, kellele oli teine kabiin, olevat teadmata.

Norbert on nagu pähe löödud. Ei aita Eva lohutused, ta väsimatud tõendused, et vend võib eksida, jah, ta eksivat kindlasti. Ta andku asi parem detektiivide kätte, Liane olevat ehk õnnetuse ohvriks saanud.

Norbert raputab pead. Ta teab, et naine on teel Pühvel-Kullaväljale! Ja Gerald on temaga!

Elementaarse jõuga puhkeb ta armastuskuumaks kireks. Kas peab ta Liane teisele jätma?

Ei! Meelsamini hukkub ta ise!

Ja ta võtab mitmenädalase puhkuse, mis antakse talle kurbade sündmuste tõttu ta perekonnas, ja sõidab Plymouthi, et järgmisel aurikul Lõuna-Aafrika reisida.

Ja kui ta leiab Pühvel-Kullaväljal Liane — ja ka tema, tolle autu — siis — siis — Mis siis sünnib — Norbert ei tea seda veel. Kuid ta süda leegitseb. Ja hullumeelse kärsitusega voolab ta veri läbi soonte.

XXI.

Kuum Lõuna-Aafrika suvi on läbi. Mõõdunud ka äikeserikas sügis. Hele lõunaine talv sädelevalt sinise taeva, selgete, pehmete ööde, kosutavate tuultega on tulesamas.

Pühvel-Kullaväljal ei ole midagi muutunud viimase aasta jooksul. „Poisid“ kaevavad ikka veel palehigis kulda, joovad, suitsetavad ja poksivad. Ema Wilhelmine hoolitseb nende eest nagu enne. Ja Karl Heinzius valitseb neid kõiki rahuliku üleolemusega.

Ehk on Karl viimasel aastal veidi tõsisemaks läinud. Kuid see vist näib ainult „poistele“ niiviisi!

Petril on kaevamisel õnne olnud. Ta leidis erilisel väärtusliku „kullasooce“. Ja seda sündmust tuleb pühitseda. „Päevakangelane“ on juba kaunis purjus. Vaevalt suudab ta veel jalgel seista. Teised „poisid“ viskavad täringuid, mängivad kaarte ja lobisevad.

„Võtku pagan, Karl!“ karjub Peeter äkki. „Metsmesilase briljant sädeleb täna erilisel lõbusalt su kravatis! Vean kihla, meie Päikesepaiste mõtleb meie peale!“

„Mõtleb meie peale?“ pilkab nagisev hääl. „Mitte põrmugi! Ta on meid unustanud!“

Hiiglase veripunased silmad leegitsevad suunas, kust tuli hääl. „Kes on kaabakas, kes julgeb midagi meie Metsmesilase vastu öelda?“ mõirgab ta ja väriseb vihast. „Tule siia, laiskvorst! Lõõn su pealuu sisse!“

Kitsaste õlgadega Hans, kes ikka veel sarnleb endisele „parunile“, tõmbub tahtmatult hiiglase ähvardavalt tõstetud rusikate ees tagasi.

„On ta siis viimaseil kuil enesest teateid andnud?“ uriseb ta pahatujuliselt. „Ta ei taha meist poistest enam kuuldagi. Tunnen seda sorti.“

„Suurustaja!“ turtsub Peeter. Metsloomana tahab ta end „paruni“ peale heita.

Kuid kindla haarega võtab Karl vihasel turjast kinni ja surub ta pingile maha. „Sul on õigus, poiss! Kuid sellepärast veel ei kakelda, kas mõistad? Joo napsu ja pea suu!“

Mehed kogunevad jälle ümber ümariku laua ja mängivad harjunud kirega, kuna Peeter urisevalt kokku vajub ja hõbetubakatoosist nuuskab, mille saatis talle Metsmesilane, ja Anton silmitseb määrinud sõrmel Metsmesilase suurt pitsatisõrmust.

Karlil on täna jälle õnne. Ta võidab peagu iga mängu ja pistab üksluiselt hõberahad tasku, mis lendavad üle laua.

Äkki langetab ta käed kaartidega ja kuulatab.

„Mis on, Karl?“ küsib vana Martin, kes seisab ta tooli taga ja pealt vaatab.

„Kas teie midagi ei kuulnud?“

Kõik kuulatavad.

„Võtku pagan — püssipauk!“ mõirgab Peeter üles karates. „Ja veel üks! . . . Vist jälle kaffrid!“

Äkki kainestunud, haarab ta püssi ja tormab välja. Teised järele.

Väljas on kuuvalge ja avarad liivaväljad on peagu päevavalgelt valgustatud.

Jälle püssipauk kauguses.

„Seal! Seal!“ kisendab väike Fritz, kel on hästi teravad silmad.

Kõik vahivad näidatud suunas.

„Vaadake — seal on mustad!“ mõirgab Peeter ja tormab ettepoole. „Seal sünnib midagi! Mulle järele, poisid!“

Metsik jõuk tahab tormata. Kuid Karli tugev hää sunnib neid peatuma. „Kas olete hullud? Mis hakate ilma hobusteta peale? Sina, Peeter ja Bobby, tooge loomad! Ja relvad! Ja siis — edasi! Teie teised jääte maha!“

Mõne minuti pärast juba galopeerivad kolm meest läbi liiva — selgel taeval nähtavate mustade siluettide suunas.

Suuremaks ja üha suuremaks kasvavad tumedad kogud. Ja selgemaks, üha selgemaks saavad nad. Nüüd eraldavad kolm meest juba kahte ratsanikku, keda ümbri-

sevad mitu kassitaoliselt hiilivat kogu . . . Ja nüüd jälle püssipauk — —

Üks ratsanik on nähtavasti maha kukkunud. Tema ja ta hobune näivad kadunud.

„Edasi!“ käsutab Karl, sundides oma looma galopile. „Ruttu! Ruttu!“

Mõne minuti pärast on nad kohal. Üks ratsanik kaitseb end meeletuliselt kallale tungivate kaffride vastu, kuna kaks teist maas kükitavad ja langenud hobuse kallal askeldavad. Kolme mehe lähenemisel ajavad nad endid püsti ja jooksevad kisaga minema.

Silmapiilkselt asuvad Peeter ja Bobby tagaajamisele.

Karl jääb maha, seob kolmanda kaffri ja virutab ta maha. Siis pöörab ta alles langenud hobuse poole.

Ta kõrvu kostab nõrk hingamine.

Suur Jumal! Kas ei ole see naisehää!.. Ja naisertüü? . . .

Ta kummardub. Hobuse pea alt paistab pikk, kuldpruun juuksesalk.

Ja nüüd — — Karl mõtleb, et ta süda jääb seisma. „Metsmesilane.“

Värisevate kätega tõstab ta langenud hobuse pea üles.

„Karl! Karl!“ hõiskab talle Metsmesilase hää nõrgalt vastu. Ja kaks pehmet käsivart põimuvad ta kaela ümber.

Karl Heinzius on surnukahvatu. Ta ei päri kogu kehast värisevalt naiselt, kust ta tuleb. Pilk kahvatusse näokesse ütleb talle, et Metsmesilane kannatab — kehaliselt ja hingeliselt.

Tugevä käsivarrega toetab ta kõikuvat kogu, tõstab ta oma hobusele ja tahab galopeerima hakata.

Metsmesilane aga osutub oma mahajäänud kaaslasele, kes end küll suudab hobusel hoida, kuid peagu ümber kukkuda tahab.

Kui Karl ta ära tunneb, hütatab ta imestunult. Tema? Too noormees? Ja Metsmesilasega? . . . Kuid ei ütle midagi. Ei päri midagi. Võttes Geraldil hobuse ohjest kinni, kisub ta hobuse ja ratsaniku enesega kaasa. Kargab siis Metsmesilase taha sadulasse — — ja kihutab peagu traavis minema, Pühvel-Kullavälja poole.

„Poisid“ ei taha algul uskudagi, et see on nende „Päikesepaiste“, kelle neile toob Karl ja kes jõuetult ja kinnisilmi ripub sadulas.

Kui nad aga on selgusele jõudnud, et

see ei ole pettepillt, vaid tõelikkus — algab hõiskamine.

Karl aga tõjub tähendusrikka pilguga kahvatusse näokesesse. Õrnalt, nagu hoolitsev isa, juhib ta Metsmesilase ema Vilhelmine onni.

Keegi ei sega kahvatut naist küsimustega, ka vanaeit mitte.

Alles järgmisel hommikul, kui Metsmesilane välja on puhanud, võtab Karl ta esile ja pärib ta tagasituleku põhjuse järele ja kus ta mees olevat ja miks ta teda ei saanud, vaid teise seltsis tulla on lasknud.

Ja Metsmesilane jutustab — jutustab kõik ja ei salga midagi.

Ja talle näib, et jääkord sulab, mis ta vaest südant viimaste kuude jooksul on ümbritsenud, et ta valu ja kannatus kaob ja et ta jälle on Lõuna-Aafrika karroo lõbus looduslaps, Pühvel-Kullavälja „Metsmesilane“.

Karl ei katkesta teda, kuid ta pruun nägu tuksleb ähvardavalt.

Kui aga „poisid“ teada saavad, et Metsmesilane, ne n d e Metsmesilane, tulevikus nende juure jääb, et ta igaveseks tagasi on pöörnud — siis algab rõõmupidu nagu Pühvel-Kullaväli seda veel ei ole näinud.

Ka Gerald v. Trotha naudib uuesti kul-lakaevajate külalislahkust. „Poisid“ ei ole talle pahased. Nad on juba unustanud, et Gerald tookord lahkus jumalaga jätmata. Ainult Karl luurab teda veel umbusklikult. Kõik, mis sealt „ülevalt“ tuleb, tekitab tas nütüd umbusaldust.

Kuid Metsmesilane rahustab teda.

„Ta on tõesti hea inimene, Karl. Ainus, kes mind minu enese pärast armastab. Kui mul teda ei oleks olnud — ma ei tea, mis minust oleks saanud. Sest siia Berliinist ükski tulla — — ? Te muretses mulle kõik nagu omakasupüüdmatu sõber. Ja selle juures armastab ta Berliinis ühte teist neitut! Ja kui raske võis tal olla nii kauaks reisile tulla, ilma kodus ütleмата, kuhu reis läheb — mitte mõrsjale, mitte emale. Võtsin talt sõna, et ta vaikib. Keegi ei tohtinud mind takistada. Ja ta pidas sõna. Ta on hea, truu sõber, Karl!“

Karl Heinzusel langeb kivi südameilt.

Tal ei ole sellepärast midagi selle vastu, et mõlemad noored inimlapsed jälle, nagu tookord, kahekesi ratsa karroos ringi uidaavad. Sest Gerald on talle seletanud, et tahab veel mõni nädal Pühvel-Kullaväljal viibida, ennekuul koju tagasi pöörab.

Nütüd kasutab sooja südamega noormees juhust, et „Päikesepaistet“, nagu ta nimetab Liane v. Achenbachi jälle, unustama panna ja et see abikaasale andeks annaks. Kuigi ta mõõnvat, et Norbert algul Liane raha pärast kosinud, teadvat ta nütüd kindlalt, et Norbert oma abikaasat kogu südamest armastavat.

Kuid Metsmesilane ei taha sellest kuulda. Ja Gerald mõistab varsti, et eestkätt midagi ei ole teha. Ehk hiljem, ennekuul ta ära reisib, et Norbertile viia rõõmus sõnum, et ta naine on talle andestanud.

Kuid Gerald ei tunne Liane viha ja pahameele peapõhjust, mis ta minema kihutas. Et Norbert virutas oma naisele tundusetuse alandava süüdistuse näkku ja et tema, Gerald ise, on asjasse segatud. Uhkusest ja — häbitundest on Metsmesilane sellest vaikinud.

Mõne päeva pärast on Liane v. Achenbach jälle „Pühvel-Kullavälja Metsmesilane“ — vähemalt väliselt.

Talle näib, et teda on vaevanud viimastel nädalatel kuri luupainaja, mis kaob siin üksilduses; nagu paisuks ta kopsud, et ta jälle saab vabalt hingata ja rõõmus ja õnnelik olla.

Õnnelik — ?

Kas võib ta üldse veel südamest õnnelik olla ?

Ta vaimusilmade ette kerkib kõrge mehekogu tõsiste joonte ja kortsustatud otsaesisega ja pahandav, sügavkurb hääl kostab ta kõrvu: „Ma ei taha „sult midagi. Mitte pennigi. Saagu Birkenfeldest ükskõik mis! Lahkun ise teenistusest ja rändan välja, ükskõik kuhu, kus saan leiba teenida ja uut elu alata, mis laseb mind viimase aja piinu unustada!“

Siis lööb Liane käed näo ette ja paksud pisarad tilguvad ta sõrmede vahelt esile.

Kuid iialgi ei näita ta seda „viletsat nõrkust“ Karlile või ema Vilhelminele või „poistele“. Nende juuresolekul on ta alatilõbus — endine „Metsmesilane“.

XXII

Aeglaselt hiilib aeg Norbertile reisi laeval. Kui teised reisijad nageratavad ja naljatavad ja lõbutsevad süütute, pardal nii väga armastatud mängude ja kihlveoga, seisab ta reelingu ääres ja vahib ookeani avarat lõpmatust.

Kas leiab ta oma naise lõunas? Ja tolle

teise, kes julges oma silmad ta poole tõsta?

Viimaks ometi, peale kaks nädalat kestnud ookeanisõitu, heidab auriku „Bulver“ Kaplinna sadamas ankrud välja. Hiigelmaona venib reisijate pikk rong üle laevasilla.

Nagu alati, kui saabub aurik Euroopast, luusivad sadamas igasugu uudishimulised ringi: inglased kõrgeis tsilindreis ja kollastes kinnastes, poolalasti kaffrid ja hotentotid, tumedad, pilusilmalised malailased avarates, heredavärvilistes siidirüüdes, nalginud kulid, Albioni blond tütreid vesiniste silmade ja suurte hammastega maainimesed ja kullakaevajad ümbruskonnast, enamasti buurid või sakslased, keda saatus siia on toonud.

Vahele kostab whiskeykõrtsidest alumises sadamaosas joojate madruste kriiskav naer, päästearmee trummipõrin ja pasunahüüded, kes ikka jälle katsub väsimatu kannatusega korratud sadamaelu korraldada ja parandada.

Ja sellele kõrvulukustavale kisale ja kärale vaatab oma majesteetlikult, üksikult kõrguselt vägev Tahvlimägi — see uhke kants kahe ookeani piiril, mis Aafrika lõunatipul kohtuvad.

Norbertit ei huvita see huvitav, kirju askeldus, kuigi see talle on uudis. Kärsitult otsib ta politseinikku, kes talle juhataks tee Pühvel-Kullavälja asundusse.

Viimaks ometi silmab ta inimkeerises õigluse ja korra teenrit. Ta astub selle juure ja seletab talle oma soovi kaunis vigases keeles.

„Pühvel-Kullaväli?“ Mees mõtleb mõned silmapilgud. „Ah jah! Saksa kullakaevajate asundus. See on kena. Üks „poistest“ on parajasti sadamas.“ Ta vaatab ringi ja viipab poisile jämedas, hallis kuues. „Hallo! Bobby! Tule siia! Härra soovib Pühvel-Kullaväljale minna. Kas võid ta kaasa võtta, mis, „poiss“?“

Bobby, kes „poiste“ seas on kõige vähem intelligent ja väga sõnaaher, noogutab tusaselt pead. Kuid nõustub talle hobust muretsema ja teda homme päikesetõusul Pühvel-Kullaväljale kaasa võtma, kui Norbert end on esitlenud „kodumaalase“ ja talle on head tasu lubanud.

Vaikselt ratsutavad mõlemad läbi karroo. Kullakaevaja mõtleb oma sisseostudele, mis ta taga on hobuse seljal kinni seotud. Ja Norbert ei tahagi vestelda; algul oli ta üksnes pärinud, kas hiljuti Pühvel-Kulla-

väljale külalisi on tulnud — üks daam ja noorhärä — võib olla ühe Karl Heinzuse juure. Kuid ta kaaslane oli talle nii umbusklikult näkku vaadanud ja karedalt keeldunud „asjust, mis vöörale korda ei lähe“ rääkimast, et Norbert sellest teemist kohe oli loobunud.

Ta tahab ise näha ja — otsust teha!

Kuigi Norbert on hea ratsanik — siin paksus kõrbeliivas, hõõguva lõuna-aafrika taeva all, muutub tundekestev ratsasõit talle raskeks. Päikesekiired põletavad püstloodis. Ta jõud tahab nõrkeda.

Kuid armukadedus kihntab ta edasi. Armukadedus ja — igatsus.

„Kas veel on kaugel?“ küsib ta, kui päike hakkab vajuma. Ja pühib otsaesiselt higipisaraid.

Te näilik rahu ärritab Norbertit veel rohkem. „Ärge salake! Noormees on siin. Nägin mõlemaid ennist koos!“ hüüab ta ägedalt.

„Ja kuigi! Mis teeb see?“

„Teie näite asjast valesti informeeritud olevat!“

„Või teie!“

„Mu naine lahkus minust selle poisi pärast!“

„See on vale!“

Norbert kahvatab huulteni. „Teie unustate, kellega räägite!“

„Sugugi mitte! Könelen leitnant Norbert v. Achenbachiga. Ja härra leitnant vajas mu kasutütre raha!“

„Häbematu!“ surub Norbert läbi hammaste välja tõstab käe löögiks; kuid kullakaevaja külma, ähvardava pilgu all langeb see jälle alla.

Mõlemad mehed hingavad raskelt. Näib, et nende vihased südamed põksuvad kuuldavalt.

Siis haarab Karl uuesti puupiibu järele, mille ta esimeses ärevuses on eemale viskanud.

„Kellel meist on õigus, seda näeme kohe,“ ütleb ta õndsas rahuga ja avab ühe laeka.

„Ma ei mõista —“

„Teie mõistate kohe.“

Ja Karl võtab laekast kaks pistolit ja vaatab järele, kas nad on laetud.

„Võiksin teid koerana maha lasta haavamise eest, mille osaliseks sai mu kasutütar teie läbi,“ ütleb ta ja suitsetab mõnuga. „Kuid minulgi on autunne. Kuigi olen lihtne kullakaevaja ja mitte parun ja leitnant.“

Ja pilkava kummardusega ulatab ta Norbertile relva.

Avab siis ukse ja hüüab välja: „Anton!“

Norbert on ühe silmapilgu jahmunud. Kuid ta tunnistab endamisi, et mees ta ees talitab korrektselt; isegi tema, leitnant Norbert v. Achenbach, oma piinlikult korrekse aumõistega ei või teda laita.

„Härra siin ja mina oleme lahkavamu- sel,“ seletab Karl kiirelt sisseastuvale Antonile. „Tahame näha, kel on õigus. Mõõda kümme sammu ära! Siis loe kolmeni ja heida taskurätik õhku! . . . Teie mõistate, mu härra?“ lisab ta pöörates Norberti poole.

Vastuse asemele osutab Bobby kaugus & paistvatele plekkmajadele.

Mida lähemale jõu b Norbert oma sihile, seda rahutumaks ta läheb. Kas ei otsusta järgmine tund ta eluõnne üle?

Onn — ? Kas võib peale juhtunut veel tema jaoks veel õnne olla? . . .

Nüüd silmab ta kauguses kahte kihutavat ratsanikku. Teravalt joonestuvad profiilid läbipaistvalt selges õhus.

Norbert litsub hambad kokku. Ta on mõlemad ära tundnud, Need olid ta naine ja — Gerald v. Trotha!

— — —

Karl Henzius istub, peale sooritatud, rasket päevatööd, onni ees ja suitsetab piipu.

Seal lähenevad kaks ratsanikku: Bobby ja üks võõras härra. Mõlemad peatuvad onni ees.

Bobby osutab põidlagaga Karl Henziusele ja ratsutab edasi, kuna võõras maha kargab.

Võõra suursuguse välimuse tõttu võtab Karl piibu suust.

Võõras tõmbab kübara peast. „Härra Karl Henzius?“

„Olen mina. Ja teie?“

„Norbert von Achenbach!“

Karl kargab püsti ja vahib paremale ja pahemale. Kuna Metsmesilast ei ole näha, kutsub ta oma külalise vaevalt märgatava pealiigutusega onni; kuid ta ei aea vajalikuks talle tooli pakkuda.

„Mulle näib, et ma teile ei ole tere tulemast?“ tähendab Norbert ärritatult.

„Muidugi mitte,“ vastab Karl rahulikult. „Kas tohin küsida, mis toob teid minu juure?“

„Otsin oma põgenenud naist.“

„Nii — ? . . . Mis tahate temalt?“

„See ei puutu peale mu naise ja minu teitesse!“

Karli otsaesine läheb punaseks. „Teie eksite, mu härra. Mu kasutütar tuli mu juure tagasi; ta on minu hoole all.“

Ka Norbertile tõuseb veri pähe. „Kas ka Gerald v. Trotha on teie hoole all?“ pilkab ta, mõõtes kullakaevaja tugevat kogu põlastevolt pilkudega.

Üks sekund näib, et Karl talle kallale tahab tormata. Kuid ta valitseb end. „Teie näite hullumeelsete ideede all kannatavat,“ vastas ta pilkava naeruga.

See noogutab nõusolevalt. Ja Anton teeb nagu kästud, lausumata sõnagi.

„Üks . . . Kaks . . .“

Keegi ei pane tähele, kuidas avatud uksele ilmub Metsmesilane, kes ühe pilguga mõistab kogu olukorra.

„Kolm!“

Antoni punane taskurätik lendab õhku — Metsik karjatus — ja Metsmesilane tormab Norberti poole, kattes teda oma kehaga.

Samal ajal kõlab pauk — värisev ohe; — Metsmesilane langeb maha.

Karli käsi vajub. Hullumeelne ehmatus tuksatub tas. Ta Metsmesilane, Pühvel-Kullavälja „Päikesepaiste“, ta silmatera, keda ta armastab üle kõige maailmas, tabatud tema käe läbi? Võib olla, et isegi — sur- nud?

Juba sihib ta enese peale.

Seal tunneb ta end käsivarrest haaratud. See on Gerald, kes Metsmesilase taga sisse astus.

„Ärge rumalusi tehke, mees! Ta elab. Vaadake! Ta tõuseb püsti!“

Nagu läbi loori näeb Karl, kuidas Norbert Antoni abiga Metsmesilase üles tõs- tab ja tooli juure juhib.

„Ta elab! Elab!! Tänan sind, Jumal!“

Ja ta karedad rusikad ühtuvad vaikseks tänapalveks.

XXIII.

See on ainult kriimustushaav käsivarrel, mille Metsmesilane on saanud — valus, kuid hädaohuta.

Anton ja vana ema Vilhelmine hoolitsevad parima äranägemuse järele ta eest. Ja Metsmesilase terve loomu juures on loota, et ta varsti, võib olla juba mõne päeva pärast, voodist tohib lahkuda.

Haigevoodis on Metsmesilasel küllalt aega järelemõtlemiseks ja ta südames heit-

Talve ootel.

levad üksteisega väga mitmekesised tunded.

Ta ei suuda enesele oma teguviisi seletada. Kuidas oli võimalik, et ta tol hädaohu otsustaval hetkel ei tormanud kasuisa poole, kellelt ta ainult head on saanud ja keda ta armastab? Vaid ta varjas oma kehaga meest, kes talle nii palju valu oli toonud, kelle eest ta põgenes ja keda ta vihkab? . . .

„Pühvel - Kullavälja Metsmesilane“ ei mõista end enam. Ja põksuva südamega ootab ta päeva, mil tohib toast lahkuda.

Ta ei ole Norbertit tollest saatuslikult päevast saadik jälle näinud. Anton on seles ära keelanud, et ärevus ei tekitaks haavas põletikku.

Karl selle vastu veedab ta juures kõik vaba aja. Ja Metsmesilane imestab, et ta ei näi pahandavat, et kasutitar ta hädaohu minutil maha jättis. Vastuoksa — ta head silmad puhkavad nüüd ikka erilise õrnusega temal ja ta karedate sõrmed pai-

tavad pehmelt Metsmesilase kahvatuid palgeid. Ka Gerald tohib aegajalt mõneks minutiks haigetuppa tulla. Ja siis kõnelevad mõlemad peagu ainult Evast ja ta tulevikust Gerald'i kõrval. Ja noormees suudleb tänulikus lugupidamises armsaid käsi, kes teda tahavad ta õnne juure aidata.

Norberti nime ei ole veel nimetatud. Metsmesilane ei teagi, kas ta veel on Pühvel-Kullaväljal ja kas need olid sõbralikud või vaenulikud kavatsused, mis töid ta siia. Korduvalt on ta seda küsida tahtnud; kuid talle eneselegi seletamatu himu on teda ikka uuesti peatunud.

Ta ju vihkab teda, meest, kelle nime ta kannab. Vihkab teda endisest veel rohkem! Mis mõtleb see mees taist, et ta teda tapva kuuli eest kaitses, selle asemel et — — —

Kolme asjasse segatud mehe vahel ei lange ainuski kare sõna. Näib, et ilus olend, kes ema Vilhelmine suures voodis valusid kannatab ja keda kõik kolm, kuigi erineval viisil, armastavad, nende keeva viha on vaigistanud.

Alles kui Anton, „doktor“, seletab, et Metsmesilane on jälle terve ja õhtupoolel üles tõusta võib — ratsutavad Karl, Norbert ja Gerald üheskoos karroos üksildusse välja.

Ja igaüks ütleb, mis tal on südamel — vabalt, avameelselt, otsekoheselt, aumehelikult. Siis ulatavad kõik kolm üksteisele tummalt käed. —

On õhtupoolik.

Metsmesilane istub soojas päikesepaistes pingil ema Vilhelmine onni ees.

Ta on kaunis kahvatu ja kõhn. Kuid ta snnred, mustad silmad säravad nagu tavalikult, kui ta täis palavikutaolist ootust ja nagu trotslikus tõrjumises vahib plekkmajade poole.

Ja ta näeb nüüd, kuidas ühest astub kõrge tutav kogu aeglaselt lähemale tuleb.

Ta surub käed metsikult põksuvale südamele. Nii ägedalt kui täna ei ole see veel ialgi hukunud, too rumal, kuum süda. Ta tahab tõusta, ära joosta — —

(Järgneb.)

Tige naine.

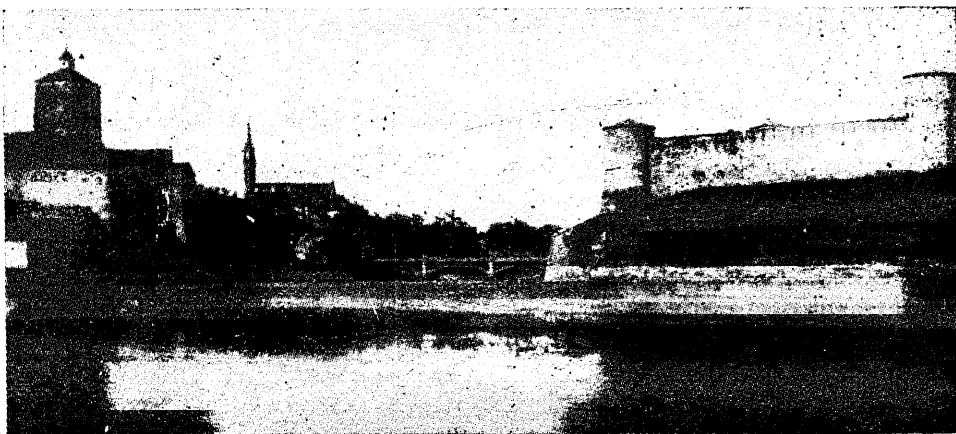
Inglise kirjanik **K. R. Browne.**

Meri oli sama sinine kui taevas ; pehme tuul liigutas liivas kasvavat rohtu ja peagu tühi rand yalendas pärastlõunapäikese kullas.

Teiste sõnadega : oli ilus päev. Üks neid päevi, mil iga väljavaade meeldib ja oma kõrgusel ei seisa ainult inimene, siin härra Albert Fogg, vanem, tüse mees, kes habe sassis, silmad niisked ja riided katkised, sihitult merekaldal uitis ja igatsusega mõtles õllele ja muile kättesaamatuile naudinguile. Sest härra Fogg oli parandamatu töökartuse ohver ja arvas paremaks elada viletsal viisil, nagu seda ükski enesest lugu-

Ja ruttu käies otsis ta oma uue ülikonna taskud läbi, misjuures ta seal leidis kella, hambaorgi, pisut peentraha hõbedas ja vases, kui ka kirjatasku, mis sisaldas mitmesugused paberid ja kaks naelsterlingit. Ta tundis leidusest ikka veel headmeelt, kui liiva äärele jõudis ja üles hakkas minema teed mööda, millest ta ei teadnud, kuhu see viis.

Ja siis tabas teda ootamatult õnnetus. Sest kuna ta viivitades seisis teel, aru pidades, millist teed valida, veeres äkki üks auto nurga tagant välja. Härra Fogg, kes seda ei olnud võtnud arvesse, kisendas hoi-

Hermani ja Ivangorodi kindlused Narvas.

pidav isa oma pojale ei oleks võinud soovitada ; ja sel hetkel koosnesid ta rahalised vahendid ainult ühest pennist, mille eest ta midagi ei saanud omandada.

Sellepärast kujutletagu härra Foggi rõõmu ja üllatust, kui ta äkki ühe kaljunurga taga seisis riidehunniku ees, mis suurima hoollega kokku pandud. Härra Fogg peatus, vaatas ringi ja märkas kaugel merel üht inimesepead, mis rõõmsasti Prantsusmaa suunas sukeldus.

Kiiresti otsustava mehena ei võtnud ta aega oma südametunnistusega võitlemiseks, vaid hakkas ruttu oma räbalaid seljast maha kiskuma. Kaks minutit hiljem oli tal seljas puhas sinine ülikond, mis päris hästi talle sobis, ja siis sammus ta kiiresti üle liiva maa poole.

tavalt ja katsus kõrvale karata. Aga see oli hilja ; auto parem esiratas lõi talle vastu kõhtu ja paiskas ta kraavi. Ja nõnda ta seal lamas, sest kuigi ta pea oli kõva, kivi, mille vastu ta põrkas, oli ometi veel kõvem.

Igavik hiljem : „Viimaks ometi toibub ta!“ ütles üks hääl. „Kuulen, et ta kirub!“

Härra Fogg pilgutab silmi ja ajas enda uimaselt istukile. Pikkamisi hajus udu ja ta märkas, et polnud üksipäi. Tema kõrval põlvitas keegi keskealine paks daam. Selle kõrval nägi ta seismas autojuhti ja (härra Foggi süda kukkus saapasäärde) politseinikku.

„On sul nättid parem, Sidney?“ küsis daam.

Härra Fogg nägi, et daamil oli tugev

lõug, tigidad silmad ja ta igas olukorras oli kodus. Daami tige da pilgu ees tundis ta enda olevat nagu kodujänes klaperdaja mao vaate ees.

„Minu nimi ei ole Sidney!“ vastas härra Fogg kartlikult.

„Jäta!“ ütles daam. „Kas sa mind siis ei tunne?“

„Ei,“ vastas härra Fogg kartlikult ja ettevaatlikult.

„Mis?“ ütles daam. „Sa ei tunne enam oma laulatatud naist, kelle juurest sa kümne aasta eest plehku panid?“

Härra Fogg võpatas, nagu oleks talle löödud.

„Minu naist?“ ütles ta süütult. „Jätke mu rahule! Mina pole kunagi olnud abielus.“

„No vaata, vaata,“ ütles daam. „Oled palju muutunud, Sidney. Oled paksem kui olid, ja oled näost veel plekilisem kui enne. Ei oleks sind su habemes ka enam ära tunnud, kui ma ei oleks sinu taskust leitud paberitest leidnud sinu nime.“

„Paberitest?“ ütles härra Fogg mõtlematult. „Aga need ei olegi ju . . .“ Ta pilk langes politseinikule ja ta peatus, kuna veri talle pähe tõusis. „Ütlesin teile, et ma abielus ei ole,“ kordas ta nõrgalt.

„On veidike põrunud,“ osatas autojuht. „Mälu kaotanud. Arvasin kohe,“ oli politseiniku diagnoos.

„Hm!“ ümistas daam tusaselt. „Küll tuleb ta mälu jälle tagasi, nii tõesti kui mu nimi on Emma Dudgeon! Nagu kärnane koer pani ta minu juurest kümne aasta eest plehku ja jättis mu istuma. Kogu aja olen sind otsinud, Sidney, ja eile sain kirja Mabel Hopkinsilt, endiselt Mabel Fidgeonilt, tema olla sind siin merekaldal näinud hulkuvat. Sõitsin kohe esimese hommikrongiga siia ja tabasin su ka kohe.“

„Saatus!“ tähendas autojuht.

„Saatus,“ jatkas politseinik. „Olge aga valvel, muidu kaob ta kohe jälle.“

„Katsugu ainal!“ ütles proua Dudgeon. „Seda ta ärgu lootkugi. Mis mina olen leidnud, seda ma enam kergesti ei kaota, ära seda unusta, Sid. Nüüd jääd sa minu juurde, kuuled? Pead nägema, mis tähendab põgeneda ja mind istuma jätta!“

Härra Foggi nägu oli neist tundmatu sõnadest raskesti haavunud, täis pilget ja hirmu. Temalt ei võinud keegi nõuda abielulisi õigusid, ja mõte kas või ajutigi selle hirmuäratava naise abikaasa olla, ajas ta vere kihinal keema. Ja ometi, kuidas võis

ta otse seaduse silma ees seletada, et ta polnud ta abikaasa, vaid ainult ta mehe ülikonna omanik? Sellises võrakus ei oleks teadnud isegi Napoleon end aidata; ja härra Fogg ei olnud Bonaparte.

Kui ta parajasti oma mõistuseraasud kokku kraapis, et leida pääseteed sellest vildakast seisukorrast, ja juhulikult ringi vaatas, nägi ta midagi, mis tal üdi kontides pani tarretuma. Raskeil sammel lähenes läbi kaldaliiva üks vanem habemik, silmanähtavalt väga vihane viletsasti rietatud mees; tulija kandis samu riideid, mis veel natukese aja eest olid ehtinud härra Foggi kohmakat keha.

Härra Foggi lõug langes äärmises ehmatuses alla ja ta silmad läksid punge; ta kahvatas, kuivõrd seda ta plekiline nägu lubas, kergesti. Oleks maapind sel hetkel avanud oma suu ja ta ära neelanud, tema ei oleks sellele tõesti vastu vaieldud.

Habemik mees jõudis maanteele, peatus ja silmitses väikest salka. Märgates vabisevat härra Foggi, hõiskas ta võidutsedes, tormas joostes sinna ja kisendas:

„Olen ta kuradi ometi kätte saanud . . .“

Ta pilk kohtas proua Dudgeoni. Ta peatus äkki ja vahtis tarretult daamile, nagu ei oleks ta uskunud oma silmi. Uuesti sõja võttes, oli ta häälel pehmem, märgatavalt muutunud kõla.

„Mis siis siin on? Õnnetus?“

„Midagi selletaolist,“ vastas politseinik kui olukorra isand. „See daam ajas sellele poisile seal otsa ja nüüd selgub, et see mees on tema kadunud mees. Romantiline, mis?“

„Ja jah, saatus,“ arvas autojuht.

„Saatus?“ ütles proua Dudgeon ja silmitses vingerdavat härra Foggi külmalt ja vaenulikult. „Saab oma saatust kohe tunda!“

Habemik mees silmitses teda mõtiskledes; siis vaatas ta härra Foggile ja naeris geniaalset, kummalist naeratust, mis härra Foggi kehast jääkülmalt üle voolas.

„Ei tahaks seda peagu uskudagi,“ ütles habemik, „isegi kui see seisab paberites. Teil vn õigus, mees: Saatus, tõesti saatus. Hea küll, mina pean minema edasi. Head päeva kõigile!“

Ta silmitses kahetsedes härra Foggi ja kehitas kergesti õlgu; siis noogutas ta teistele lahkesti pead ja sammus teed mööda ruttu edasi, selle juures ise lustilikult vilistades.

Tüki aega istus härra Fogg, tarretu ja

tumm hämmastusest selle kummalise arengu üle, nagu oleks ta kraavis juured alla saanud. Udustest mõtisklemistest äratas ta proua Dudgeoni hää, ja see hää oli selline, milline oleks au teinud isegi alamvhitserile.

„Tõuse, Sid! Oled juba küllalt logele- nud. Nüüd tuleb minuga otseteed koju. Mul on sinuga veel kana katkuda!“

Härra Fogg, kelle jalad ei tahtnud sõna kuulda, hoigas tasakesi, sest nüüd selgus temale seisukorra kogu koledus. Jäi talle ju üle vaid üks valik: a) ülelunnistada oma roim või b) arvatavasti igaveseks adopteeritud olla selle musklikõva daami poolt, kel oli ebamäärane temperament. Mis oleks niisugusel puhul teinud Napoleon? Härra Fogg ei teadnud seda.

Aga ta vaatas proua Dudgeonile ja ta süda kukkus niiteldale saapasäärde. Ta vaatas politseinikule, ja ta süda kukkus veel tüki maad madalamale. Ta vaatas jälle proua Dudgeonile, taipas, milline lohe ta ees seisis, varises kokku ja tegi otsuse.

„Kuulge,“ ütles ta tõsiselt. „Te eksite. Mina ei ole teie mees. See seal on teie mees.“

Ta osutas habemikule, kes juba kaugele kadus.

„Sidney,“ ütles proua Dudgeon hoiatades. „Ära räägi rumalusi. Ole rahul ja tule kaasa. Kuuled?“

„See puuduks veel!“ mõnises härra Fogg, kes nüüd kaotas rahu. „Mina toon ta juba tagasi ja siis võite temalt ise küsida. Ahahah!“

Ta hakkas valjusti karjuma ja tormas minema, et jõuda järele põgenevale habemikule. Aga ta ei olnud arvestanud proua Dudgeoniga. Selle tugev käsivars kahmas; kuuldus rebeneva riide kärtsu ja daam van- kus tagasi, tükk mehe kuube ja särki küün- te vahel.

„Võtaks tont!“ kisendas ta üllatunult. „No vaata ometi. Rebenes kõik! Sidney, kus on siis sinu tüügas?“

„Tüügast pole mul olnudki,“ vastas härra Fogg tusaselt.

„See sul ju on,“ vastas proua Dudgeon ja silmitses teda luurates. „Just tagumise

kraenööbi all; see oli sul juba poisina. Kuhu ta on jäänud?“

„No näete!“ hüüdis härra Fogg, kellele äkki tuli nagu valgus pähe. „See on ju ometi parim tõestus, et mina teie mees ei ole. See seal on teie mees. Tema palus mind, et me vahetaksime naljapärast oma riided, teate. Minge ja küsige temalt. Minge ja silmitsege kord ta tüügast!“

Proua Dudgeon viivitas ja kibrutas kulmi, kuna ta kotkasilmad härra Foggi pealaest jalatallani vahtisid. Siis pöördus ta äkki autojuhi poole.

„Edasi! Sõidame talle järele. Tahan teda kord silmitseda!“

Autojuht, kes avasui praegust juhtumit vaadanud, sai jälle elu sisse. Auto vurises minema ja temas seisis proua Dudgeon püstijalu juhi selja taga ning tulistas teda kiiremale kihutusele.

Härra Fogg ja politseinik, kes teda är- ganud huviga silmitses, nägid, kuidas habemik kaugel teel äkki peatus ja taha vaatas. Märgates, kuidas naine talle lähenes, viskas ta äkki käsivarred õhusse, kargas üle kraavi ja jooksis tormitiivul üle lageda välja. Äkki peatus auto, proua Dudgeon kargas välja ja jooksis talle otse hullu- meelse kiirusega järele; siis kadusid kütt ja tagaäetav kingu taha ja neid ei nähtud enam.

„Aha!“ ütles politseinik targasti. „See on vististi ta mees, üsna õige.“ Ta vaatas uurivalt härra Foggile. „Nii siis ta vahe- tas oma riided teiega ainult naljaks, mis?“

„Jamuidugi,“ vastas härra Fogg nii veen- valt kui võimalik.

„Aha!“ ütles politseinik. „Sellepärast te riietusitegi veidikese aja eest kaldal nii ruttu. Nägin teid nimelt maanteelt tulles. Esiti ei mõtelnud ma sellejuures midagi, mitte märgates teist meres. Aga kui ma nüüd asja üle järele mõtlen ja mulle tuleb meelde kirjatasku . . .“

„Üsna õige, üsna õige,“ ütles härra Fogg rõhutult. „Tulen teiega juba rahulikult kaasa. Oleksin saanud nüüd kord hästi puhata, aga lõpuks arvan ometi paremaks teie seltsiga leppida kui selle tige- du- sega.“

Naine udust.

Austria kirjanik **Karl Lütge.**

Nagu tondid hiilised rasked uduparved üle kingu. Koondusid, ründasid autot ja ärritasid juhti, kes rooli ees istus ning meeletlikult oma pilke puuris halli laine-tusse.

„Mitte nõnda jorutada, Tom,“ turtsus autojuhi tagant sapine hääl.

Mees lülitas valguse. Helgiheitja puuris halli uttu. Raske auto nihkus, võideldes halli, röske massiga, edasi.

Siis pidurdas autojuht. Tema ees seisis risti tänaval mingisugune aed.

Autost kajas kirumine. Kas ei kostnud kusagilt udu sügavusest selle vastukajana hele naer?

„Ärge naerge, Tom!“

„Ei naera, mister Fox!“

Auto taandus. Samm sammult. Vastu tahtmist nõksatudes. Kas ei kajanud kusagilt uuesti hele naer närvilise mootori takti hulka?

„Teie ei tohi naerda, inimene,“ kajas auto sügavusest rüetesse pakitud mr. Foxi sapine hääl.

Autojuht Tom ei vastanud. Vihaselt pööras ta rasket autot, kobas silmadega teed. Arvas, et ta jälle on suurel maanteel, mis viis linna. Andis signaali, pööras paremale. Auto veeres otse ehituseaadadest mööda, kobas üle nilbete asfaltteed, hoidus ehituskärudest kõrvale ja seisis siis äkki jällegi takistuse ees.

Hele naer helises häirivalt kusagil udus. Naer, mis neid suure linna väravate ees kestvalt nagu narr viirastus pilkas! Muidu oli kõik vaikne. Ehitusetöölised olid juba ammu koju läinud.

Auto aken kukkus. Ameeriklane pistis pea välja. Nähtavale tuli lai, kandiline pea, millel kasvas juukseid kui rohtu. Huuled venisid põlglikult laiaks.

„Te teate, et mul on rutt siit maalt lah-kuda. Sõitke edasi, inimene!“

Aken läks tõustes jälle kinni.

„Pea,“ hüüdis nüüd hele, selge hääl. Tom kokkus: naer! Nüüd! Teisiti ta ei osanud oma tee leidmatust siin linna ees seletada.

Ta sõrmitses väikese akna kallal oma selja taga, pöördus.

„Mr. Fox — nõid! Kas kuulsite ta naeru?“

Väljast koputati aknale. Mr. Foxi pea pöördus:

„Hallo!“

„Avage!“ nõudis hele hääl.

Udus seisis üks naisolend. Noor, ilus naine, ümber kitsas kleit, nahkkübar peas ja napp kaenla all. Mr. Foxi suu tõmbus põlglikult viltu.

„Küsi, mis see tülitamine tähendab!“ hüüdis ta autojuhile. Tema ei rääkinud nais-tega meelsasti.

Tom kummardas välja:

„Kust viib tee maanteele?“

„Pole kerge öelda! Tänavad on siin su-letud. Ja udus satute ikka enam eksiteele. Võtke minu kaasa. Lootsin teid linnast läbi!“

Tom silmitses teda umbusklikult.

„Kas tunnete teed?“

„Jõuate linnast libedalt läbi!“

Tom pöördus väikese akna poole. Mr. Fox tõrjus esiotsa elavalt ega tahtnud kuuldagi, et teda naine pidi juhtima. Aga Tom oli kaotanud kõik kindluse. Ta ei jul-enud siin ehituste vahel enam teekonda jätkata.

„Muud nõu meil ei ole, mr. Fox; kao-tate palju aega.“

See otsustas. Mr. Fox tegi vihase liigu-tuse. Autojuht avas autoukse. Naine udust istus ruttu ta kõrvale. Sõnalausumata. Osu-tas vaid suuna. Ja nagu ime läbi jõuti ainsa pöördega suurele tänavale, kus inimesed edasi ja tagasi vooasid. Tuli tule järele libises neist hallis udus ruttu mööda. Sõideti mööda tervest reast tuledest, mille taga pidi peituma peatänav. Järgnesid pi-kad alevitänavad harvemate tuledega. Rah-vavool vähenes. Siin väljas polnud kiiret. Suur linn magas siin juba.

Õhtuvarjud olid vaheajal juba tunginud tänavate kitsusse. Tom peatas.

„Miks?“ küsis naine.

„Mis me teile võlgname?“

Auto sügavuses kõigutas mr. Fox raha-kotti. Rahapaber lükati aknale, Tom võttis see vastu. Oli suur raha. Mr. Fox oli loot-siga silmanähtavalt rahul.

„Palun,“ ütles Tom.

Naine pistis raha taskusse, aga ei liikun-dud paigast:

„Ei maksa ilmaaegu peatuda!“

Ameeriklane koputas aknale. Näitas hambaid. Ägises vihas.

„Edasi, Tom. Meil on rutt!“

„Minul ka, Tom, edasi!“ jatkas naine. Ta häälest kajas kindlus. Ja ähvardus. — Olgu kehitades toetus Tom tagasi, andis gaasi. Auto hakkas liikuma. Suur maantee avas oma käsivarred udus.

„Kui kaugele?“ küsis Tom ja nihkus lähemale noore naise armsale soojusele. Ameeriklase vihast koputamist ei võtnud ta kuuldavaks.

„Oh kaugele, sõber,“ vastas naine igatsevalt.

Mootor põrises valjusti. Kas põksus ta süda nii? Kas hakkas temasse see rahutus, mis peitus naises?

Mäed kuhjusid. Tee jooksis vindavända. Kui mõnus oli see soojus, mis tuli naisest. Mootor põrises ikka valjumini. Maantee valge pael jooksis siin kõrgel nagu liineaaliga tõmmatult läbi maa. Külad tulid ja kadusid. Öö seisis raskesti ja tummalt maailma kohal.

Mr. Fox märkas, kuidas Tom naisele lähemale nihkus. Seni oli ta silmitsenud vaid pimedust, kuidas seda eksitasid tuled või autod või raudteerongid.

Ta laiast laubast jooksis üle kortsud. Või oli see kadedus, et Tom seal ees ei istunud öösel sama üksipäi kui tema?“

Veel kunagi ei olnud mr. Fox ööd tunnund nii piinavana. Kas oli ta üldse iial tunnund ööd? Kas olid need olnud ööd, mil ta oma kirjutuslaua juures istus töömägede ees ja dollareid roobiga kokku ajas?

Imelikud olid mõtted, mis ta siin maal tundis, kust ta tahtis omada vaid uusi erutusi oma tööle. . . . Nüüd põgenes ta siit. Teda meelitas lõunamaa, kus ta tahtis mõned päevad puhata, et siis jälle tagasi rutata koju. Töö ootas!

Jälle ründas teda kadedus. Pead ees lähenesid üksteisele. Aknast kostis naer. — Kuidas võidi naerda? Mis oli naer? —

Ta koputas aknale. Tom kuulis seda alles teisel korral, peatas, pöördus.

„Peatuda, Tom!“

Auto seisis tee ääres. Öö oli vaikne. Mr. Fox tõmbas mütsi peast. Ta juuksed lehvisid, kui autost välja hüppas.

Naine juhi kõrval võttis kaitse seisundi. Rahulikult laskis ta oma pilgu libiseda üle ameeriklase laia näo.

„Veel ainult pisut aega,“ palus ta pehmemini kui ta oli otsustanud nõuda.

„Tulge minu juurde — on mugavam.“

Kuhu oli kadunud sapp mr. Fox häälest? Tomi silmad suurdusid imestades.

Naine läks auto sisemasse. Hoolikalt katkis ameeriklane ta vaipadega. Siis osutas ta Tomile. Auto vuras edasi läbi öö.

„Minu abielu ei olnud õnnelik, mister Fox, muidu ei oleks ma teda lahutanud. Sestsaadik olen ma nagu juurtega üleskisitud puu, elasin tuttavate juures, eksisin ringi sõpradeta sõprade juurde. Kuni mind tung välja ajas linnast. Ihkasin mõnesugust elamust, tahtsin teha midagi jõledat — ei teadnud isegi, mida ma mõtlesin teha. Peatasin autod ja palusin ennast kaasa võtta. Üks kõik kuhu. Kusagil peab õnn mulle uuesti õitsma. Ükski anto ei võtnud mind kaasa. Alles teie tegite seda. Võtsite mu kaasa maailma, mis täis imesid.“

See kaldumine traagikasse ei sobinud täiesti mr. Foxi helevusse. Esiotsa oli teda see väike naine kangesti kütkestanud. Aga nüüpea kui ta oma elu tema ette oli välja laotanud, kadus ta huvi.

„Rääkige jälle midagi lustilikku,“ haaras ta peagu brutaalselt naise mõtteisse.

Naine tõstis raskelt pead. Ta silmad uurisid dollarimehe näojooni. Mingisugune mõte halvas teda hetkeks. Siis ütles ta julgesti:

„Lustilik oleks saada teie naiseks, mr. Fox!“

Mr. Fox sulges silmad. Mõtiskles. Piilus kartlikult naise näole. Paar rõõmsaid silmi meelitasid.

Aga sapiselt tõrjus ta:

„Kuidas on lustilik proua Foxiks saada? Mis? — Ja selleks ka olla — mis? — On see ka lustilik?“

„Ei, see oleks hea!“

See vastus purustas kõik vastupanu. Naine võidutses. Sirutas dollarimehele oma kitsa käe.

Mr. Fox naeris pisut. — Tempo meeldis talle.

„See oleks hea — teile, madam!“ pilkas ta.

„Ja teile, mr. Fox,“ tüli töötav vastus. Nüüd sirgus raske mehekäsi. Kitsas naisekäsi kadus sellesse täiesti.

Mr. Fox nägi seda. Ja see rahustas teda tiliiväga.

Pime ja ta koer.

Ungari kirjanik **Arpad Sebes.**

Aastal 1914 oli Andreas Kerekes olnud õige tubli poiss. Kuigi ainult kehva sauniku poeg, peeti temast ometi kogu külas lugu. Oma kätetööga teitis ta oma vana isa ja ema. Tema oli esimene tööle ruttaja ja oli siis ka üks esimesi, kes pidid minema sõtta. Tema pruut, ta isa ja ema nutsid. Aga nad lootsid peatset jälleagemist ja lohutusi sellega, et ta — kui lehed langevad — jälle viibib nende keskel.

Poiss tuligi koju, kui ka mitte 1914 aasta sügisel, siis ometi 1924 aasta sügisel. Vaheajal olid aga miljonid lehed õitsvalt elupuilt, ühtlasi nendega ka temale kaks kallist elu emakese maa põue sängitatud: tema isa ja ema.

Andreas tuli tagasi Venemaalt, kus ta oli viibinud sõjavangina. Naabrid, kes teda veel mäletasid, silmitsesid teda pead vangutades. See pidi olema Andreas Kerekes? Ta oli lahkunud nägijana, see siin oli tagasi tulnud pimedana.

Ja tema pruut? Oli juba kolme lapse ema ja pidi ka ise võitlema rasket eluvõitlust. Kes oleks võinudki kümme aastat lootusetult oodata, kui esimese kahe või kolme kirja järele mehest enam vähimatki elumärki ei saanud? Aga aastad lendavad ja noorus kaob . . .

Ja kas see ei olegi vast nii parem? Mis oleks ta pidanudki sellise pimedaga mehega tegema, kui ta veel oleks neiu? Krampus ta süda ju ainult teda nähes. Hirmus oli tema elututesse, pealekaebavatesse silmadesse vaadata. Kuid Andreas ei süüdistanud ju kedagi. Ainustki paha sõna ei tulnud ta suust.

Ta laskis enda juhtida kalmistule, kobas seal oma vanemate kalmu, teadis, et need olid surnud pärast rasket ja vaevarikast elu puuduses ja viletsuses, mures oma ainsa lapse pärast. Nende poeg seisis nüüd siin nende kalmistul, pime, murtud, ees kurb elu.

— — —

Külm novembrituul puhus linna tänavail. Turu kaubamaja kõrvel kitsas käigus logeles üks kõhn, karvane koer, otsides enesele mahavisatud jätistest veel midagi söögiks kõlblikku.

Äkki jäi ta kuulutama. Kuulis kobavaid samme ja tahtis juba plehku panna. Kogu

eluaeg oli teda alati kiusatud ja tagaaetud, sellepärast pidi ta alati olema valmis põgenema.

Üks kepp lähenes talle ja kepi taga inimene. Aga seekord ei jooksnud koer kohe mitte eemale. Sest see kepp tuli viivitades, otsides, kobades lähemale. Koer taganes vaid mõne sammuga ja jäi siis jälle seisma. Instinktiivselt tõmbas teda midagi pimedada mehe juurde, kes oma peenendunud kuulmisega koera sammu kuulis. Pime peatus hetkeks. Koer silmitses teda. Mees läks edasi. Koer nägi, et kepp tema vastu ei tõusnud, vaid kobades, ühetooniliselt kividele kompas. Pikkamisi, nagu mõtiskledes pöördus ta jätiste juurde tagasi.

Siis vaatas ta jälle mehele järele. Ta oli väga nälgane, aga temas ärkas külgestundunud igatsus, olla ühe inimese oma, teda teenida, valvata, kaitsta, ja viivitades sõrkis ta pimedale järele.

See jäi kuulates seisma.

„Kutsukene,“ ütles ta koerale. Aga peremeheta, alati hirmutatud koer ei julenud ikka veel tulla lähemale. Nii siis läks mees edasi. Koer järgis talle nüüd juba julgemini. Kepiga mees jäi uuesti seisma.

„Tule siia, mu armas Kutsukene,“ kajasid lahked sõnad. Soe voog voolas taga kiusatud koera südamest läbi. Ta hiilis lähemale.

„Ära ometi kardada, sa väike narriku, mina ei tee sulle ju midagi paha.“

Ja koer võitis ära oma kartusetunde, roomas pimedada juure ja ajas enda tema najale nuuksudes püsti.

„Kuidas ma sind vajaksin,“ ütles üksik pime mees enam iseenele. „Mul pole maailmas ainustki hinge, kes mind armastaks ja keda mina võiksin armastada. Sina võiksid minu korve valvata, kui ma neid müüa pakun, et inimesed neid enam ei saaks varastada.“

Aga valjusti ütles ta :

„Kutsukene, minu armas Kutsukene, ära mind kardada!“

Ta kummardus, silitas vabisevat ja isegi veel oma igatsuses armastuse järele põgenemisvalmist koera.

Kuna mehe sõrmed üle koera selja libisesid, ärkas koeras kokkukuuluvuse õnnestav tunne.

Ja mahajäetud koer nuuksus õnnelikult.

Teda, kes seni ainult peksa saanud, silitati! Ta lakkus tänulikult inimese kätt, kes oli nagu temagi hüljatud, ja saatis teda lustilikult kareldes ja haukudes.

Pime mati- ja korvipunuja istus turukaubamaja värava ees. Tema ees seisis

korvid ja luuad ja matid, tema kõrval silmitses koer möödaminevaid inimesi. Aeg-ajalt sirutas pime mees oma käe välja ja silitas koera, aeg-ajalt lakkus koer oma peremehe kätt. Õhtul aga saatis ta oma pimedada seltsilise koju ja valvas hoolega tema üle.

Haddon Halli pruut.

Inglise ajalooline jutt.

Kindlasti ja kõvasti, ümbritsetud paksudest väätkasvudest, tõusevad vana Haddon Halli lühikesed, neljanurgelised tornid üles õhusse. Neljasakilised katused kroonivad müüre. Keskmisel osal on palju aknaid, mille ruudud raamitud tinaga. Nelisada aastat valitses siin Vernonide sugukond, kaitses kantsi vaenlaste eest, asutas ilusad pargid ja oli valitseja oma kodus: „My home is my castle“ — „minu maja on mu kindlus.“ Need kõvad müürid nägid hiilgust ja naeru, ehitud daame krinoliinides, lendavate lokkidega, härrasid sammekkuubedes, galanteriimööök küljel, peened saapad jalas, kolmenurgeline kübar käes. Heliseb mandoliin, kõlab neidude ja naiste naer. Teenrid teenirõivais ja väikeste nallkingadega ruttavad köögist täidetud vaagnaid käes kandes lossi, kus pühitsetakse ilusa Dorothy Vernoni kihluseid, Seda pühitsetakse juba mitu päeva veinijoomingute ja pidusöömingutega.

Noor pruut näib olevat väsinud, kahvatu ja unistav. Vanem mees ta kõrval silmitses teda murelikult. Kui see neiu kord ometi juba oleks tema oma! Kui saaks näidata, et ta mitte ainult ei soovi Haddon Halli! Ja kus on Dorothy mõtted praegn? Homme astuvad nad altari ette lossikabelis, kus ripub suurepärase altaripilt, mille modeliks Dorothy oli, kui välismaa maaler siin viibis. Kas mõtleb ta veel ikka sellele võõrale kunstnikule? Või on see krahv Rutlandi poeg, kellega Dorothy juba lapsena on mänginud?

Saali tagaseina äärde on ehitatud lava, kus näidatakse väikesteid mängu. Keegi laulik ülistas ilusa Dorothy kaunidust. Torupillimees mängis vanu shoti viise. Nüüd peab järgnema mälestus ilusale kuningannale Marie Stuartile, kes põgenemisel Loch Leveni lossist siin puhkas, kui temale usta-

vaks jäänud George Douglas ta väikeses paadis Loch Leveni järvedelt oli päästnud.

Pruut Dorothy jääb kuulatama. Ta silmad omavad valguse ja hiilguse. Põgeneda? Kas ei või temagi põgeneda nende pulmades eest, mis ta soovivad igavesti mitte armastatud mehe külge? Kellega ta peab abielluma, sest et mees, kellega ta abiellub, ka on üks Vernon, Haddon Halli Vernonidel puudub meessoost pärija.

Agaga kas peab olema siis tema perekonna ohver? Ei! Seda ta ei taha!

Etendus lõpeb. Peigmees silmitses teda üllatatult. Pruudi väsimus näib olevat harjunud, Dorothy särab nooruses ja kauniduses. Agaga kui mees ta ümbert õrnasti kinni võtab, sallib neiu seda esimest korda.

Siis vabastab ta enda. Lävel näeb ta oma vana amme Maryt, kel täna ka pidulik brokaatkuub seljas, siidpõll ees, tanu valge kaunistatud rüüshiga peas. Mary on Dorothyt ema varajases surmast saadik hoidnud. Nüüd korraldab vanake Dorothy paari blondi lokki, seab ta valget pitsi kaela ümber ja pistab selle juures väikese sedeli pruudi kleidiväljalõike vahele.

Dorothy loeb seda, läbi minnes pikast koridorist oma tuppa, kuupaistel:

„Homme pärastlõunat kell viis oten hobustega tagumise müüri värava taga. Rutland.“

Neiu tõmbab sügavasti hinge.

„Jah, armsam, ma tulen!“

Saabunud on pulmapäev. Dorothy on pruutkleidis, pärg looriga peas. Peigmees ootab kabeli ukse ees, kõik külalised on kogunud kirikusse... siis avab vana Mary värava lossimüüris, viskab pruudile õlgadele musta mantli ja aitab ta sadulasse. Ilmaaegu ootavad pulmalised, ootab pettunud peigmees, ootab vihastav isa. Otsitakse, küsitakse; tõuseb hirm, kas pruut ei

Peeter Kurvits,
Krediitpanga
president.
sünd. 7. 11. 1891.

Liina Reiman,
näitlejanna „Va-
nemisest.“
sünd. 14.11.1891.

Erich Jaanvärk,
õpetaja Tartu Pe-
dagoogiumist.
sünd. 11.11. 1893.

Valev Uibopuu,
kirj. „Romaani“
kaastööline,
sünd. 18.11.1913.

Professor **Johan Köpp**, Tartu ülikooli rektor, sünd. 9. 11. 1874 a.

ole jooksnud lossitiiki või enesele midagi muud viga teinud.

Samal ajal ratsutavad nooreea mängukaaslased vastu õnnele, George Rutland ja Dorothy Vernon. Doroty ratsutab George kõrval läbi pehme suviöö, et lähemal hominikul Leicestershires saada George seasuslikult laulatud naiseks.

Aasta hiljem.

Koduigatsus ja igatsus vana isa järele ei anna noorele prouale kõiges ta õnnes rahu. See ajab ta koju. Aga kuidas saab isa ta vastu võtma?

Veel kord riietub ta pruutkleiti ja paneb enesele loori pähe. Siis sõidavad nad tollas Haddon Halli ette. Ürsipäi läheb noor proua tühjadest saalidest läbi, kuni väikese toani, mille akna juures istub üks vana, väsinud mees, kes on halvatud sest päevast saadik, mil tütar temast lahkus. Siin istub vana mees päev päeva kõrval ja ootab.

Siis avaneb uks. Prundikleidis, nagu ta tookord kadus, ilmub tütar tuppä. Pilg halvatale langetab ta põlvili:

„Isa, andesta!“

„Sa tuled? Tahad sa siin täna astuda altari ette?“

„Ei, isa, ma olen Rutlandi naine!“
Isa terve käsi tõmbub rusikasse. Aga Dorothy jätkab ruttu: „Aga ma toon sulle midagi.“ Ta tõstab loori, magus laps puhkab ta käte vahel. „Toon sulle lapselapse ja pärija!“

Isa nägu selgub. Ta naeratab.

„Ja tema isa, kas tohin ka tema tuua?“

Tasakesi avaneb vana mehe rusikas, tõuseb õnnistades tütre peale, lapse peale: „Too ta!“

Nõnda läks Haddon Halli loss Carl of Rutlandile ja on jäänud ta pärijaile tänini.

Mihkel Kont,
Valga linna voli-
nik ja Eeks-Maja
Valga osak juhaj.
sünd. 24.11.1894.

Gottlieb Ney,
Har., sois-minist.
teaduse ja kunsti-
osak direktor,
sünd. 7. 11. 1881.

Martin Morrison,
van. adv. abi
Tallinnas,
sünd. 6. 11. 1879.

Aleksander Lepik,
kaupmees Kures-
saarest,
sünd. 7. 11. 1888.

Dr. Mihkel Eller,
Tartumaa maleva
arst,
sünd. 12.11.1888.

Märt Raud,
ajakirjanik.

Gerd Neggo,
fantasijanna, sünd.
9. 11. 1891 a.

Ferd Sannamees,
kujur.
sünd. 10.11.1895.

Leo Sepp, majan-
dust., end. minister
sünd 7. 11. 1892.

Marta Lepp-
Utuste, kirjanik,
sünd. 12.11.1883.

Meeldetuletus.

Prantsuse kirjanik Suzanna Normand.

Berthie oli parajasti 16 aastat vana, kui ta öisel haarangul tabati. Saint-Lazare rasked väravad läksid tema järel kinni. Kuid ta viibimine ei kestnud vanglas kaua. Ühel ilusal päeval lahkus ta sealt, saadetud kahest auväärsest, lahkest valgejuukselisest daamist, kes talle ütlesid „mu armas laps“ ja talle sõbralikult vastu naeratasid.

Ta astus nende seltsis vankrisse ja sõitis rahulikku linnaossa, kus oli palju elegantseid villasid, kõrgeid puid ja linnulaulu.

Võredega varustatud värav avanes nende eest hetkeks, et, niipea kui nad selle olid läbistanud, kohe jälle kinni kukkuda, kriikusdes, raskesti, kummaliselt, lõplikult.

Berthie teadis varsti, et ta nüüd viibib teistsuguses vanglas, mille väravad temale lahti läksid alles siis, kui ta — oh kui kaugel oli see! täisealiseks sai.

Õilsad, suuremeelsed daamid katsusid selles majas noori, libedale teele sattunud tüdrukuid jälle õigele teele tagasi juhatada. Nende kodu oli kena ja valge, päe-

vad möödusid ühtlases kooskõlas, täidetud tööst ja süütutest lõbustustest.

Kasvandikkudega käituti pehmesti; siin ei kuulnud nad endid iial hüttavat inetute ja tooreste söimunimedega, millega nad väljas olid harjunud, ei, siin öeldi neile „minu armas“, ja kui neile anti käske, siis sündis see küll kindla, ometi mõõduka häälega.

Berthiel oli hulk kaaslasi. Umbes kakskümmend. Nad kandsid juukseid siledalt, paeladeta ja kammideta, millega nad varem oma frisuuri ehtisid.

Kuhu olid jäänud kurbsilmatorkavad pluusid, liig lühikesed kuued ja roosakarva sukad? Pikk kittel ümbritses nende keha kaelast labajalani, kattes ka nende mustad sukad jalas.

Tooreste lorilaulude asemele, mida nad kord vabaduses valjusti laulsid, olid nüüd astunud ilusad laulud, ja noored huuled, mis sosistasid viisakusevastaseid refrääne, harjusid pikkamisi jälle ilusate ja viisakate viisidega.

Roman Nyman,
maalikunstnik,
sünd. 5. 11. 1881.

Karl Pukk, maja-
oman. ja kaupm.,
sünd. 30.11.1879.

Andres Rennit,
kirjan. Viljandis,
sünd. 5. 11. 1860.

August Siska,
notar Tartus,
sünd. 11.11.1892.

Lilli Muna-Rei-
mann, seltskonna-
tegel. Tartus, 60.a.

Vististi leidus siin rahulikus, ilmast lahutatud kohas ka sundust, mis mõnikord rõhus. Mitu Berthie kaaslast ei olnud rahul. Nad võitlesid distsipliini vastu, mida võidi nimetada üsna pehmeks, tõusmise ja magamaheitmise vastu teatud tundidel, koduste tööde vastu, mida kõik vaheldamisi pidid toimetama, kõige pealt aga kõva keelu vastu majast mitte lahkuda.

Need tüdrukud leinasid oma viletsat elu vabaduses, pilkasid heasüdamlisi-kaastundlike daame, kes neid tahtsid päästa, ja tarvitasid nende kohta vaid laitvaid, umbusaldavaid sõnu.

Seda meelekibedust ei saanud Berthie jagada. Võimalik, et ta oli loomult passiivne, võimalik, et teda ta endise eluga sidus vaid udune mälestus — igatahes tundis ta ennast siinpuhtas ja rõõmsas majas, õitsevas aias, kus ta suvel kastanipuude vilus tublisti töötas, üsna õnnelikuna.

Nii polnud Berthie juures märgata vähi- matki revolutsiooni, isegi mitte kojuigastust. Alati usin ja valmis õpetust võtma, loeti teda asutuse parimaks õpilaseks, kelle vastu asutuse juhatus alati oli hea ja julgustav. Ta teadis, et ta täisealiseks saades saab mõne koha maale. Rikas, terve elu seisis tal ees — hiljem võimalus oma au täiesti jalale seada. „Tubli mees, lapsed! . . .“

Oli möödunud kolm aastat, seitsaadi- kui asutuse väravad tema järel oli kinni läinud, kolm aastat täis head tahet, eeskujulikku ülalpidu.

Ühel suveõhtul, kui ta parajasti oma väikeses kambrikeses lahti riietus, et minna magama, kuulis ta äkki lärmavat ritornelli, mis lähedalt laadalt helises.

Oh, karusell! mõtleb Berthie ja kuulatab kikiskõrvul. Esiti pikkamisi ja kindlusteta, muutub muusika ikka kõvemaks ja hakkab siis tormiliselt mürtsuma.

Berthie ruttab akna juurde, mis seisab tänava pool. Ta ei näe laadaplatsi, aga mis sellest? Ta näeb ometi ringlevat ringi, mehed ja naised lärmitsevad lõbus, kummardudes loomade kohale; ta leiab ägedasti erutava pildi uuesti kätte, pildi,

mis oli ta mälestuses juba peagu kustumas.

Ikka veel kuulab ta põksuval põuel. Poolleliavatud aknaluukide vahelt tungivad pidulikud hääled tema juurde.

Ta tunnea jälle ära refrääni, mida vantroel maha leierdab; ühes ritornelli rütmiga ärkavad ta südames ja meeles jälle unustatud kuplee sõnad. Aga nad ei tule tal ärevuses üle huulte:

„Nuit de Chine, nuit caline . . .“

O nuit d'amour . . .“

Brutaalselt-igatsevalt äratab see romans ta mälus ammuunustatud näod! Ta näeb end nende hulgas, lõbu ja viletsuse kaaslaste keskel, keset lärmitsevat muusikat ja õhtust pidulikku valgust laadal.

Ta nuusutab värskete vahvlite palavat lõhna, tunneb keelel toidu teravat maitset ja maiku veinist, mida ta Vinceonesi kõrtsides joonud.

Mis tegi ta siin oma kitsas toas ja kloosterlikvaljus kodus? Mis? Kuidas? Mis tähendas see sõna, see asi?

Ta ei mõtelnud enam millelegi, ainult sellele, et tema elu oleks seal all, seal oli ta tuhm vilets elu; seal all valgustatud platsil, kus ritornelli rütmid ta kolme aasta magusa rahu tagusid puruks. Viibimata riietus Berthie uuesti, peatult, jooksis mõne tiiru toas ringi ja otsis, otsis, otsis midagi . . .

Välkkiirelt tõusevad tas mälestused varem isukalt neelatud romaanidest, ajavad ta voodi juurde, lasevad käed kahmata kätte voodilinal. See keerutatakse, seotakse akna vahepuu külge, siis alla! . . .

Oma büroos, kummardudes arvete kohale, kuuleb asutuse juhataja hirmsat kisa. Ta ruttab välja.

„Mu Jumal! Mu Jumal!“ hüüdis ta, kummardudes purustatud keha kohale, ja igalt poolt ruttavad inimesed kokku. „Mis talle ometi meelde tuli, sellele vahvale, korralikule lapsele?“

Siis tõstis ta silmad, vaatas üles kolmanda korra aknale ja sosistas:

„Peame talle teiste pärast laskma võred ette teha!“

Kuidas lugeda.

Maailmakirjandus on nagu võlutud mets. Seal on leida kõik, mida otsitakse, kui otsida osatakse; ja ei midagi, kui otsimist alatakse vahest otsast. Enamik lugejaid jätvad selle juhuse asjaks, neile nende vaimlist haridusollust kätte tuua. Kes pütab saada tõsist haridust, peab enesele oma lugemisevara ise otsima. Ta võtab enesele abiliseks usaldustvääriva juhi trüki-mustavallast. Ärgu alahinnatagu abi, mida pakuvad raamatute nimekirjad, ajakirjad ja ajalehed.

Kes on leidnud lugemistvääriva raamatu, ostku ta. Seega aitab ta esiteks kirjanikku majanduslikult ja teiseks täiendab iseennast seesmiselt. Võimatu on raamatu sisust lõplikult aru saada ühekordsel lugemisel. Hea lugeja soovib head raamatut alati oma lähedal näha. Alles korduv lugemine avastab tee kaugeleulatavate mõttekäikude ja ühenduste peensuste, keele ja üksikute mõt-tevälkude juurde. Mitteiga raamat ei sobi korduva läbitöötamise tarvis. Kultuuriväär-

tuse mõõdupuuks võiks olla see, kas ja mil-lisel määral üks raamat sobib korduvaks lugemiseks.

Lugedes ole harras! Ainult andumusval-mis lugeja suudab taibata, mis kirjanik oma teosesse on peitnud. Vististi suurem hulk lugejaid lepib sellega, et toob raamatust ruttu välja vaid ise oma subjektiivsed ar-vamised, soovid, ootused, kartused jne. Meie päevil ei jõua inimene enam lugeda kõike. Polegi kahju, kui su haridusel on auke. Aga kõik, mis sa loed, olgu sinu oma. Loe nagu igaviku tarvis! Aga kõige andumuse juures ära unusta arvustust. See olgu sul alati valvel ennast kaitsma, kui sind ähvardab võrgutuse oht. Leidub kül-lalt kirjanikke, kes püüavad enam auku pähe rääkida kui sind veenda. Kunsti ot-sustamise juures olgu sulle mõõdupuuks sisemine vajadus. Kui seda kõik silmas pead, siis tead ka, kuidas on vaja raama-tuid lugeda.

Veel kord.

Ungari luuletaja Piroška Reichard.

Veel kord ma soovin näha südamest
mu kevadaasa sinilillekest.

Veel kord siin näha suve hurmavust
teevalmilt, mitte tundes väsimust.

Kui sügistuules lehed lendlevad,
siis kes mind armastanud, nutavad.

Ja talv kui tuiskab kalmule ju lund,
siis unustatult puhkan jäädvat und.

Ühe hinge kurbmäng.

Inglis kirjanik **Gerald Villiers-Stuart.**

(Lõpp.)

Ta tahtis talle seda kõik öelda. Aga mustas atlaskleidis oleva naise raske käsi hoidis ta kätt vangis, ja tal oli tunne nagu väikesel lapsel, kelle kätt kasvatajanna üle paberi veab.

Sellepärast kirjutas ta :

„Ma ei saa tulla sinu juurde. Arene, ja siis võin ma tulla. Selle hea meedinmi majas sa arened. Külasta mind tihti. Usalda neid häid sõpru.“

„Küsige, kas ta on õnnelik,“ sosistas väikese ja kalgi näoga naine.

„Oh, kui õnnelik!“ kirjutas juhtiv käsi. „Need kuldteed on õiged. Ma ei taha tagasi tulla maa peale ja kui mulle antaks ka kõik raha inglise pangast, ja nüüd, armsad sõbrad, pean lahkuma.“

Audrey tundis ennast alavääristatuna, määrituna, vihasena. Ta koondas kõik oma jõu, krihvel lendas vihaselt üle tahvli, ja tal õnnestus juurde visata „Valetaja!“

„Kurjad vaimud on läbi murdnud,“ ütles meedium ja süütas viiruki. Ring tõusis ja hakkas ärevalt rääkima. Väikese, kalgi näoga naine rääkis Mernaniga, ja ta käsi käsi puhkas ikka veel sümpaatlikult tema käel, sest ta oli unustanud selle istungi lõppedes tagasi tõmbamata. Mernan nägi vaid naist — sest ta oli inimene.

Audrey nägi naist läbi, sest tema oli vaim. Ta oli nii armastusväärne; julgustas teda rääkima surnud abikaasast ja tahtis kuulda teosest ja tundis erakorraliselt suurt huvi.

Milline imetaolik etteheide! Midagi ei rääkinud tema vastu nii väga kui transsentaalsed fantaasiad. Kui meelsalt ta teda aitaks! Temale oli öeldud, tema olla erakorraliselt psühhiline, vaimukas ja intuiitiivne. Ta teadis, et tal oli kitsas, sinine aura ja et üheksa ja iga üheksast koosnev arv temale ebasoodne on. Diamandid tõmbasid häid jõude ta juurde ja sellepärast kandis ta neid palju. Ta palus teda omale külla ja lubas teda saata auto juurde, kuhu ta tahtvat minna. Kui ta oma käe ära tõmbas, tunnetas Mernan tuhmilt ta soojuse puudust, ja Audrey taipas nii hästi kui ei iial varem ristilöödnud naise mõtet.

Armukadedust meie maises mõttes ei võinud Audrey enami tunda; aga hing nägi teist naist ta õiges olekus, ta õiges kujus. Ta

teadis, et see igatsus vaimlise elu järele see huvi Mernani töö vastu oli vaid pekk lõksus. See teine vajab vaid Mernani erakorralist, romantilist nägu, dekadentne epikurlanna himutses vaid murtud südant maitsta. Audrey püüdis teateid edasi anda välkude läbi unelmhetkel ja kirja kaudu madam Marsi tahvilil, kelle tuppa teda ikka jälle kisti, kui hukutavatesse ruumidesse.

Küll teadis Audrey, et ta abikaas mingil muul põhjusel meediumi juurde ei tulnud kui sel, et ta nii väga igatses teda näha ja ta hääle kõla kuulda. Ja selles seisiski vihkamistvääriv ironia. Mernani armastust kasutati selleks, et teda temast võõrandada. Ta suurima meelepaha äratas aga see võõras naine, kes Mernani teose edu pani ise oma mõju arvele Mernani elus ja et mees teda nskus, kuna selle eest tuli ometi tänu anda vaid tema inspiratsioonile ta unelmhetkel. Kuna enne kui Mernan ise taipas, et ta enam Audrey pärast madam Marsi juures ei käinud, teadis seda piinatud hing, ja nainegi teadis seda ja naeratas oma hirmsat naeratust.

Siis tuli öö, mil Audrey katsus Mernani hoiatada. Ta tahtis kirjutada, et Mernan ehk iial enam ei leia hämariku järve, sest ühendus teise naisega muutis ta heljumis-arvu vististi nõnda, et nende imetaolik meeletuhtlus alaliselt katkes. Ta võitles lohega mustas atlases, üleloomuliku jõuga õnnestus tal järgmisi sõnu kirjutada :

„Hämariku järv — meie järv — kadunud.“

„Sel pole mõtet,“ pomises madam Mars, ja lakkus oma rasked sõrmed puhtaks ja kustutas need sõnad. Ja ometi, nii hämmastavalt kui see kõlab, Mernani mälust ja meelest ei suutnud ta neid iial kustutada.

Nõrgendatud võitlusest, muutus Audrey käsi kergesti lohe ohvriks. Vaatamata vastupanule lendas ta üle tahvli. Siis vallandas lohe ta ja kõhistas naerda :

„Ei vaa/ake ometi, mis ta on kirjutanud!“

Mernan ja teine naine kummardusid meediumi kohale ja mõlemad lugesid :

„Ära ole üksik, abikaas; mina soovin sind näha õnnelikuna, ja sõbrana sinu kõr-

val saab sind aitama. Ta armastab sind, armsam.“

Mernan vaatas üllatult naise silma, kelle soe käsi ta käest kõvasti kinui võttis. Üksik mees taipas nagu välk, et ta maailm kauemini enam ei ole tühi, et ta juba mõni aeg ei olnud tühi olnud. Kui nad autos lahkusid, kogeles ta oma pelglikul viisil:

„On — on see tõsi — arvan see, mis seisib tahvlil?“

Väikese, sünge näoga naine võttis ta ümber kinni.

„Jah, sa pime mees, see on tõsi,“ naeris ta ja suudles teda, ja Mernan ei olnud enam üksik.

Audrey nägi nüüd Mernani harvemini, sest Mernan ei hüttnud teda enam, ja naine, kes oli astunud tema asemele, leidis, et ta, nagu ütles „istungitest on küllastunud.“

Audrey oli õieti õnnelikum. Kuna ta ei enam ei olnud sunnitud kooskõlas Mernani viletsusega heljuma, õnnestus tal mõnikord violetikarva hämarusest ja rahutust mõtetejõest pääseda. Kord kaotas ta meelemärguse ja leidis enese ärgates oma järve saarte vahelt uitmast. Üks saartest pidi olema lindude saar, sest seal volas ei ial varemini kuulnud muusika. Ta sirutas käed kõlalaintesse, kastus neisse ja mängis nendega ja nägi neid enesele võtvat kuju ja värvi — millise värvi!

Äkki hakkasid mälestuse verekoerad metsikult ta jälgedel haukuma. Talle meenus, et ta kord sellist muusikat kuulnud, õigemini selle nõrka lubamist. Covent-aed, Siegfried ja lind, elu metsas. Mernan tema kätt peos hoides ja mõlemad kui ainus hurm.

„Mernan!“

Võimalik, et see teda vajas. Nagu ema äkki mõnest lõbustuskohast teele läheb, tundes äkki seletamatut rahutust, nii ruttas Audrey värava juurde.

Astudes õnnesteele, ütles hall, looriga kaetud vaim:

„Varsti saad vabaks!“

„Aga naine ristil oli surnud. Audrey läks temast läbi Mernani majja.“

Mernan lamas, hirmsasti kõhetuks kurnatud palavikust, voodis, õppinud ravitse janna istus tema juures. Ravitsejanna oli mõõ-

tnud ta temperatuuri ja kirjutas selle märkmikku.

Keegi luuletaja on ütelnud: „Armastus kardab surma,“ aga alati ei ole luuletajal õigus. Kirg on see, mis kardab surma. Mernan kartis surma hirmsasti. Ta kirg oli rahuldamatu, ta raamat lõpetamata, pulmadeni ei olnud enam kuudki ja Audrey teadis, et Mernan oli voodis raskesti haige, õigemini suremas.

Audrey teadis, et Mernan sureb, ja see teadmus tegi ta rõõmsaks, sest õieti ei olnud väikese, sünge näoga naine teda veel kordagi omanud. Tema ise ja Mernan heljusid ikka veel ainult pisut eksitatud üksmeeles. Nüüd ta teadis, mispärast looritatud naine oli ütelnud: „Varsti saad vabaks,“ aga ta ei mõistnud, mispärast naine ristil oli surnud. Rõõm tõi kaasa kahtluse südames. Võimalik, et see oli temast omakasuline, kui soovis, et Mernan sureks, ja nii ei võinud ta tema vastu olla. Võimalik, et see, mida ta ihkas, oli Mernanile paha, aga instinkt, mis üht emajas oma lapsele silmapilgupikkust õnne andma tuleviku kulul, tõi Audreyle mõtte teda pisut aidata. See oli hirmus, kui väga Mernan teist ihkas, aga mida ta ihkas, selle pidi ta saama. Audrey ei teadnud, kas midagi võib teha, ja otsustas seda looritud kujult küsida.

Maailma kuulsaim lendur kolonel Charles Lindbergh oma Tallinnas viibimisel oktoobrikuul s. a.
Vasakult: Kol. Ch. Lindbergh, proua Lindbergh ja meie õhukaitse ülema tütar prl. Tomberg.

Ta seisis hiigelsuurte kaljusammaste ees, mis violetikarva hämaruse võlvist läbi tungisid, ja kaitses Mernani asja.

„Ta on nii noor ja ta — meie teos on lõpetamata. Ta peab varsti abielluma. Ma ei jaksa ta piinasid enam taluda.“

„Sa viid talle ennustuse. Teie järv on väga ilus.“

„See on paradüis.“

„Jah, see on paradüis. Seda võid temaga jagada.“

„Tema seda ei ihka. Nõuab teist.“

„See on tõsi!“ ütles kaastundlik hääl.

„Ja mina andsin talle alati, mida ta nõudis. Võiksin teda oodata. Kord nõuab ta jälle mind. Kui raamat on valmis ja kui — oh ütle mulle, kuidas saan talle veel anda ühe aasta. Kas teda mingi asi ei päästa?“

„Ainult sina võid ta päästa.“

Häälest kajas sügav valu.

„Ütle mulle, kuidas?“ palus Audrey.
„Ma tahan teha kõik.“

„Sa pead kõik andma.“

„Annaksin kõik maailma.“

„Peaksid andma rohkem. Pead andma iseene. Inimesed on vaid tahid, millest voolab läbi vedelik. Tuleleek on elu. On taht kõrvaldatud, ei saa vedelik enam läbi. Ta voolab mujale ja tuleleek põleb mõnel teisel küünlajalal.“

„Ütle mulle, kuidas saan ta päästa?“

„Sa heljud koos selle mehega. Kust mingisugune jõud ei suuda läbistuda, sinna jaksad sina sisse tungida. Sa võid olla õli, mis ta elu tuleleegi veel hoiab. Taht ei ole siis enam kõrvaldatud, veel kord leiab vedelik enesele teed.“

„Aga mina põlen ära, hävinen.“

„Nagu ohver altaril.“

„Ja ei näe iial enam oma Hämariku järve ega ole seal temaga koos?“

„Ei iialgi! Sa lakkad olemast.“

„Ja tema ei saa teadagi, mis mina temale olen annud?“

„Ta ei tea, mis sa talle oled annud.“

„See on hirmus hind.“

„See on suur andumus.“

„Kui ta seda vähemalt teaks!“

„See on suur andumus.“

„Ta saab uskuma, et selle kõik toob talle tema.“

„See on suur andumus.“

„Kas mingisugust teist teed ei ole?“

„Ta võib surra.“

„Aga teos, mis esitleb tema ja minu elu, on lõpetamata.“

„Ainult sul on valida. On ainult üks hind ja sina võid selle maksta.“

„Kui ta seda ometi teaks! Vististi leiduks siis tasu.“

„See on hajumine, on rahu.“

„See näib olevat pillamine.“

„Seda mitte. See uidab läbi ilmaruumi nagu imetaolik ilu. Iial ei ole loodud iludust midagi kävitamata. Pillamist ei ole.“

„Tähendab, ma peaksin anduma Mernanile täiesti.“

„Jah, see on suur andumus.“

„Ütle mulle, kuidas.“

„Tarvitad vaid tahta.“

Valurikas hääl kõneles suurest kaugusest. Audrey oli üksipäi. Ta astus õnnestele.

Ja kui Audrey nüüd oma viimase annetusega läks teed mööda Mernani poole, siis taipas ta rusude tähendust, mis teele olid pillatud. Kõik asjad, mis olid purustatud, et luua suuremat iludust ja, nagu kolibri tiibade sära, selles asuures loitvuses ilus iseenesest. Ja kui Audrey õnnesteed mööda alla heljus, suure andumuse ekstaas näol, siis oli ta nii ilus, et nägematud näojooned hämmastudes seisis, ja nii jõudis ta risti juurde, aga risti löödud naine ei rippunud enam selle küljes.

Arst pöördus Mernani voodi eest.

„Tema elujõud on otsas,“ kuulutas ta; „ei ole enam mingisugust lootust.“

Ta sosistas midagi ravitsejannale ja valmistus lahkumiseks. Naine istangult peatas teda ukse juures ja kisendas hüsteerilikult: „Oh päästke ta, doktor, päästke ta mulle. Te peate seda tegema! Tasun teile ükskord, millise hinna.“

„Ainult ime võib ta päästa, armuline proua, ja mina ei saa imet teha. Mul on patsiente, kes vajavad minu nõuannet. Kui oleks veel ainuski väike lootusekiir, ma jääksin siia, seda võite uskuda. Ravitsejanna teab, mis temal on teha.“

Elu oli koondunud Mernanil vormeliks, milles leidus viis sõna. Need ringlesid tema palavas ajus vahetpidamatult nagu oravuuris.

„Hämariku järv — meie järv — kadunud!“

Ta ei olnud nende mõtet iial taibanud, aga tal ei õnnestunud neid oma mälestusest kustutada, nagu meediumi sõrmed nad oli kustutanud tahvlilt. Ta silmad vaatasid laia, piiritlemata ruumi, mis oli tühi kuni ühe keerleva täheni.

„Hämariku järv — meie —“ viimane sõna hajus ta käest, ta otsis seda kurtes.

„Hämariku järv, Hämariku järv.“ Täht vähenes ja vähenes vähema ringlemisega. Varsti jääb ta üksipäi sellesse hirmsasse laotusse. „Hämariku — “ „Järv -- milline järv?“

Ta sõrmed kobasid vaibal. Siis loobus ta mõistatusest ja kogus end, et vastu panna hirmsale jõule, mis teda imes toast ja tahtis teda —

„Audrey!“ karjatas ta hirmust murtud häälega. „Audrey, aita mind!“

Ravitsejanna kummardas Mernani kohale ja noogutas peaga.

Täht loobus ringlemast ja Mernan nägi, et see ei olnudki täht, vaid oli ristilöödud naine. Ta tundis ära, et see naine oli Audrey, et ta ristilt maha tuli ja läbi lõpmata ruumi langes ta käte vahele; ta tundis hetke aega valdavat õnne, siis puuris temast läbi mõõtmata kaotuse piin ja ta viibis jälle oma toas. Läbi akna nägi ta üht langevat tähte, mis põigiti jooksis üle taeva, ja ikka vähemaks, vähemaks jäi ning viimaks nagu läbipõlenud süsi nurga taha tühjusse kadus — igavesti, igavesti. igavesti.

Ravitsejanna, kes sügavamale kummardas, et nentida, kas kõik nüüd on mööda, kiljatas hämmastudes.

„Ruttu,“ hüüdis ta teisele, „hüüdke läbi akna arstile järele, tema ei ole surnud.

Wladyslaw Skoczylas. Mägestiku karjus.

Ütelge talle, et ta ruttu tagasi tuleks!“

„Ta jääb ellu, armuline proua,“ ütles arst teisele. „Aga see ei ole minu teene. Siin võis aidata vaid ime, ja mina ei oska imet teha!“ (Lõpp.)

Oh Issand Jeesus Kristus.

Nikaragua luuletaja **Rubén Darío**. *)

Oo Issand Jeesus Kristus! Miks kõhkled Sa? Mis ootad sa, et laotada oma helki-
vat kätt üle vallatute ja et oma jumalikku
lippu tõsta päikese poole? Tõuse kohe ja
vala igavese elu lõhnad üle paljude eksle-
vate, nukrate ja kalgistunud südamete, mis

armastavad pilkasust ja on unustanud Sinu
koidu. Tule, oo Issand! Tule iseene
selpaistuses, tule tähtede väreledes ja voo-
gude kohutavuses, tule ja too armastust ja
rahu kuristiku kohale! Ja sammugu oma
teed Sinu valge hobune, et näeks teda nä-
gija. Ja kõlagu Jumala pasun erakorrali-
sist asjust. Mu süda on siis hõõgavaks
tuleks su viirukipannis.

*) Luuletajat Rubén Darío't peetakse mitte ainult
tänapäeva, vaid ka üldse suurimaks tundelaulikuks,
keda on annud hispaania kuulsad rahvad.

Noorus on ilus aeg.

Saksa kirjanik *Frída v. Raimann.*

Printsess tundis hirmsat igavust. Viimase viie minuti jooksul oli ta juba kolm korda haigtnud.

Tõsine mure vallutas krahvinna Platteni, kelle hoole ning ülevaatuse alla ta oli antud. Kuigi arstid tõendavad, et igavus väga terve olla, nii printsess kui tema kaitsja ei arvanud seda mitte, vaid leidsid selle seisukorra väga ebamugava. Esimesele see üldse ei meeldinud ja teine kartis selle tagajärgi: printsessi paha tuju, mida iial kerge ei olnud taluda tarviliku auväärusega.

Muide maksab tähendada meditsiiniline põhimõte ju ainult haigete kohta, ja printsess ei olnud haige — oh ei, mitte vähi-matki. Ainult pisut kahvatu ja õrn. Sellepärast ta oligi saadetud lõunamaale asjatundja kasvatajanna saatel, kelle väsimatn mure ja hool juba printsessi kõrgele emale oli palju kasu saanud. Peale selle anti printsessi hoidjale kaasa terve laevatäis manitsusi, korraldusi ja käske, mida kõiki täita kõige täielikumalgi inimesel oleks olnud täitsa võimatu.

Peakomandoks printsessi ümbrusele oli olnud: Ainult mitte erutada! Mitte ühelgi juhtumil! Ja igavus mõjub lõpuks ka erutavalt, öeldagu selle vastu mis tahes.

Väljas puhus lõunatuul, ja kõik meelelahutused ei aidanud. Klaveril seisis küll Beethoven ja Wagner, Strauss ja Millöcker — printsess aga ütles, tema sõrmeotsad olla õrnad, ta ei võivat klahve puudutada. Laulma ei meelitanud teda Schubert ega Brahms, Volf ega Léhar; ta seletas; kõri olla tal nagu kinni nõõritud. Bridshi jaoks puudus neil kolmas, mis siis veel rääkida neljandast, sest ei võidud ju ometi vana auväärilikkude kammerteenrit ega toatüdrukut Rosiinet mängu partneriks kutsuda.

Mis puutub raamatuid — sa armas aeg! Ganghoferit lugeda siin mere kaldal polnud stiilikas, Roseggerit nimetati maavärviliseks, moodsad asjad olid valjusti keelatud; inglise keelt ta ei armastanud, prantsuse raamatuid ei tohtinud ta sirvidagi, välja arvatud sellised, mis olid hirmus igavad ja seega igavust veelgi oleksid suurendanud.

Krahvinna Platteni jutustused oma mälestustest olid tal veel meeles; need olid sama igavad; küll oleks tal oma elust

teatada olnud ka lõbusamaid asju, aga need hoidis vana daam targa enese teada.

Nii siis: mis teha?

„Läheme jalutama!“ ütles printsess viimaks ja haigutas juba kuuendat või seitsmendat korda.

„Selle tuulega?“ hüüdis vana krahvinna ehmudes.

„Minä tahan seda!“ vastas energiline printsess, ja selle ultimaatumivastu ei võidud parata.

Ohates leppis vana daam selle paratamatusega. Ja nõnda rändasid nad, tuulest aetuna, piki peagu inimtühja merekallast edasi. Neid ei tuntud, sest printsess elas siin tundmatuna ja keegi ei võinud aimata, millistel kõrgustel ta muidu liikus. Vana krahvinnagi pidi häda sunnil ja ärdalt loobuma oma tiitlist ning pugema kodanlikku riietusse. Ainult mõte sellele seisukorra lähidusele vähendas tal selle metamorfoosi mõrudust.

Lained olid pikad ja hallid ja kohisesid; väikesed jalad libisesid öösel sadanud vihma tagajärjel libedaks muutunud rannakividel ja tuul sasis printsessi blondlokke. See polnudki väga veetlev, ometi parem vaiksest kodusitumisest. Igatahes ei tahtnud ta näidata ega tohtinud keegi arvamisele jõuda, nagu oleks ta oma esitisega eksinud.

Ähkides ja puhkides järgnes talle kaunis tüse krahvinna, kuni nad nüüd väikeselinnakese järskudest ja kõveratest tänavatest läbi sammusid, sest printsess tegi enesele seda tagedat lõbu, et vanast daamist ette ruttas.

Kitsastest, pooleldivõrestatud akendest tilkusid veripunased nelgikaskaadid; üle luulest ja soolveest rohekaks tõmbunud müüride paistis teiselt poolt kõdunevaid kivivalle silma hall, kahvatu meri, kus valged vahuvullid metsikult tantsisklesid. Tuhisedes jooksis pehme tuul neist üle. Majade ukсед olid nii kõvasti kinni, nagu ei tahetaks neid avadagi. Aedadest vaatasid kirjud, õitsevad puud, hõbekarva õlipuok-sad ja sügav, mahlane rohelus.

Oli üsna tore näha, kui muretult printsess edasi läks, kord mõnest kingust alla kargas, kord palju, paljn astmeid üles ronis ja viimaks jälle alla läks astmeid mööda, mis viisid merelahe äärde, kus kasvasid õlipuud ja mirdipõõsad ning sinine vosmariin.

Ta ei hoolinud vähimatki oma saatja ohetest, vaid naeris ainult täis nooruslikku muretust.

„Kas ikka veel kaugemale?“ küsis viimaks vana daam, kui nad juba tunni aega olid rännanud.

Kuid vastust ei tulnud.

Lahe äärt mööda viis tee, kust neil jälle oli vaba vaade merele. Kalda ääres seisis hulk muste laevu; nende mesikollased ja veinpunased purjed lehvitsid mastide küljest alla, laevamehed aga istusid plankidel, kõl gutasid jalgu ja vahtisid oma ette. Puhus shiroko palav hingeõhk. Ja õhus kajas kummaliselt ühetooniline helin.

Need olid ju vaid telefonitraadid, mis laulsid, sest et tuul neist läbi jooksis ja nad kiikuma pani, aga see oli imetaolik ilus.

Merelt tõusis soola lõhna ja hallrohelistelt mägedelt mitmesuguseid lõhnu; neid levitasid balsammännad, apelsiniõied ja teised õied. Printsess noppis mõned lilled ja viskas need kohe jälle kõrvale; jahedad lillevarred niisutasid ta sõrmi.

Veel praegu rõõmustas ta, et on kõigist külalistest kõige julgem, sest et kaugel ega ligidal kedagi näha polnud, kui ta äkki, mõödudes ühest kaljunurgast, nägi meest, kes otse mere ääres kalju äärel istus. Mees oli kübara peast oma kõrvale maha pannud ja kirjutas ruttu. Põlvedel oli tal paks must märkmeblokk. Nii pea kui üks leht täis, rebis ta selle välja ja kasutas üht kivi kirjaraskendajana. Juba oli hulk lahtiseid lehti kivi all.

Mõtiskledes silmitses printsess seda tegevust mõne hetke. Siis juhtus, et tuul ühe lehe omavoliliselt kivi alt vabastas ja temale otseteed jalgade ette kandis.

„Jah, selline kelm võib tuul mõnikord olla!“

Uudishimulikult võttis printsess kirjutatud lehe maast üles, kuigi tal muidu moeks ei olnud teiste omanduse järele kummarduda.

„Mis see ometi on?“ küsis ta pettunult, niipea kui lehele oli heitnud pilgu.

Noormees — sest ta oli noor, seda võis igatks kohe näha ta ilusast priskest näost ja elastilistest liigutustest — kargas jalule ja võttis lehe ta käest.

„See ei ole ju ometi kirjutatud?“ küsis printsess uuesti.

„Ei, see on stenografeeritud,“ seletas lehe omanik.

Printsess oli pisut tusane.

„Aga sellist asja ei saa ma ju lugeda!“

Wladyslaw Skoczylas, Puulõige.

„Mis polegi ju vajalik.“

„On see mõni kiri?“ eksamineeris printsess edasi.

Kui inimene on väga hurmav, siis eisaa ta igakord mitte selle vastuse osaliseks, mida ta väärrib. Nii leppis ka võõras mees sellega, et viisakalt vastas:

„Ei, see on romaan, õigemini: sellest saab veel romaan.“

„Seda romaani ma tahaksin lugeda,“ ütles väike printsess käskivalt.

Mees silmitses teda arvustava pilguga.

„Võib olla kümne aasta pärast —“

„Oh, mina olen juba seitseteist aastat vana!“

Haavunult ajas ta enda sirgeks.

„Nii? Olin arvanud: alles kaheksateist,“ vastas noor mees naerdes.

Printsess tegi kurjad silmad ja krahvina na kiskus teda kleidist.

Aga väike printsess tegi tusase näo ja vana vaikus. Kõik oli ju igavusest parem.

„Millest räägib see romaan?“

„Noh, seda võin teile ju ütelda, kuna seda varsti ju tohib lugeda iga inimene, kes, eeldades, juba on lapseeas välja jõudnud.“ Rääkija naeratas jälle. „See jutt kõneleb kuldmajadest ja kuldsüdametest, kuld-sildadest ja kuldmägedest. Aga kui asju lähemalt vaatleme, siis on need kuldmajad vaid vanglad; kuldsüdamed on hirmutavalt tühjad; kuld-sillad viivad tühjusse ja kuld-mäed — on vaevalt mutimullahunnikud. Kõik on kaduv, tõendas kord vana Saalomon, ja tema jagas patenteeritud tarkust.“

„Mina ei saa sellest aru,“ vastas printsess kohmetult.

„Hm — usun meelsasti. Aga aja jooksul õpime seda kõik tundma ja mõistma — väljaarvatud vaid mõned üksikud õnespead. Ehk kuulute ka nende hulka — kes teab!“

Krahvinna müksas printsessi. Respektitu toon tegi ta südamele valu.

„Kirjutamine on vististi hirmus lustilik,“ ütles printsess ennast ei vähimatki eksitada lastes.

„Ei, mitte sugugi, kõige vähem selline asi. Parema meelega pikutaksin kaljul ja ei teeks kogu päeva muud kui vahiksin taevast ja sööksin apelsiine.“

„Ja miks te seda siis ei tee? Mina teen alati seda, mis mind rõõmustab.“

„Kadestamistvääriv olend! Mina pean alati tegema seda, mis mind ei rõõmusta.“

„Jah, aga mispärast?“

Väike printsess kubises uudishimust.

„Sellepärast, et selle eest saan raha. Vaske, niklit, hõbedat — ja kui asi on õige ilus, ka kulda. Sellepärast ja et rahata ei saa elada. Mulle näib, teie seisate alles tolle koolitarkuse alul, mis teistele juba on sulaselge.“

„Minul on paljuraha — annan teile sellest,“ arvas printsess snuremeelselt.

„Täna südamest, Aga mina kingitust vastu ei võta. Ennem nälgin.“

Printsess ehmus.

„Oh, on ju olemas niipalju häid asju.“

Võõras naeris lühidalt.

„Need on nii mõnelegi vaid vaatamiseks. Kooki ei saa igatüks süüa. Nii on lood maailmas! Ehk teate juhuslikult, mis on kloun?“

„Inimene, kes teeb nalja, et teised naeraksid.“

„Õige. Vaadake, selline kirjanduslik kloun olen ka mina: teen nalja, et teised naeraksid. Selle taga peituvad tihti pisarad. Aga kes võtab vaevaks nii sügavale vaadata, et seda saaks näha?!“

„Nii siis nad lõpul üksteist ei saa?“

„Kes? Keda?“ Võõras nagu imestas. „Ah nii — unustasin. Noh, seda ma veel ei tea. Kes võibki seda praegu juba ütelda!“

„Palun, kirjutage romaan, kus kõik need üksteist leiavad, kes teineteist armastavad,“ palus printsess. „Kirjeldage hiilgavaid tube paljude toredate esemetega nendes, ka mõnda õhtusööki ja toredaid toalette. See on väga ilus ja ma loen selliseid asjusuure huviga.“

„See on labase kolmveerandmajoriteedi võltsimatu maitse,“ pomises mees. „Kui

vaid tohiksin, ma kirjutaksin palju ilusamat, tuhatkorda ilusamat.“ Ta vaikus hetke, siis ta jätkas: „Mitte mis inimesed söövad, vaid mis nad ei söö; mitte toredatest tubadest, vaid pimedatest keldriurgastest, väikestest lastest, kes haigestuvad, sest et neil puudub valgus ja õhk; vaestest inimestest, kes peavad rändama pimedas, sest et teised neil liig laialt seisavad päikese ees; viletsusest, murest, piinast ja varajasest surmast —“

„Ja seda nimetate ilusaks? Minu arust on see hirmus!“ ütles printsess värisedes.

„Ilus on kõik, mis aitab. Mis avab inimestel silmad ja südamed. Mis õitsema paneb kaastunde ja inimliku armastuse. Mis parandab, vabastab ja päästab.“

Ta pööras silmad päikese poole, mis parajasti halli pilveseina vahelt laia valgusejoa saatis alla maa peale. Merepind virvendas kirjus värvidemängus.

Printsess silmitses noort meest. Silmanähtavalt võitles ta heroilise otsusega.

„Kas võiksite mind külastada?“ palus ta siis kartlikult.

Võõras silmitses teda mõtiskledes. Aga neiu oli peen, hurmav-stüütü näokene ja ta ilusad silmad vaatasid nii teadvusetult.

„Mul on õige vähe aega,“ vastas mees viivitades.

„Jumala pärast!“ hüüdis krahvinna, mis talle aga ta noore käskijanna poolt tõi tõrjuva pilgu.

„Tahaksin meelsalt täiendada oma maailma- ja inimestetundmist,“ ütles printsess.

„Seks otstarbeks kirjutust teile ühe nukuloo ühest õige väikesest südamlükust nukust, kes tõuseb kikkivarbile, et üle oma nukutoa seinte välja vaadata. Viimaks teeb ta hüppe ja jõuab tõesti teisele poolele; kuid selle juures puruneb nukupea, mis oli vaid portsellaanist, ja ta on surnud.“

„See on liiga kurb,“ ohkas printsess.

„Kahetsen, aga ei saa teid aidata. Mina ei ole loonud seda maailma, milline ta on. — Nüüd aga pean edasi töötama — kogu haritud maailm ootab juba hingetu põnevusega uut tööd kõigis maailmajagudes tuntud ja kuulsalt Fortunatolt. Nii siis palun mind mitte enam eksitada. Nüüd kirjutatan nelikümmendkaheksa tundi järjest — ühe joonega.“

„On see ka tõsi?“ hüüdis printsess hämmastudes.

„Ei, see ei ole tõsi, muidu oleksin veel hullem kui juba olen. — Aga nüüd — jumalaga!“

Ta istus jälle kivile ja jätkas nii hoolega

kirjutamist, nagu oleks ta maailmas elanud üksipäi.

Mõtiskledes lahkus printsess.

Tihti pead vangutades järgis talle ta saatjanna. Oieti käis see etiketi kõigi määruste vastu, et väike kõrgus oli onna kõnetusega austanud võhivõdrast, pealegi veel väga noort meest, keda talle keegi ei olnud esitlenud ja kelle mõtted silmanähtavalt polnud mingisuguse tsensori käest läbi käinud.

Agas vähemalt ei haigutanud printsess sel päeval enam kordagi.

Järgmisel hommikul esines printsess esitusega, vabasse loodusesse minna ja kõik vajalik toidukraam kaasa võtta; seda polnud aga löbustuse eeskavas ette nähtud ja vana daam vaidles sellele kohe vastu.

„Mina tahan seda, Mummy,“ oli härraslik vastus. „Sa erutad mind!“

Väike printsess on juba selgusele jõudnud, millise lööksõnaga ta kõik vasturääkimise suutis tühistada, ja ta kasutas oma relva „Mummy“ vastu hoolimatult. „Mummy“ oli nimelt mitte väga meelitatav meelitusnini, millega printsess oma mittesugugi enam noort kaitsjat austas.

Nii jäädigi selle juurde.

Elutargalt, õrn sõrm ninaotsal, andis noor preili oma käske. Üksteise järele kadusid kõige paremad ja maitsvamad toiduained suurde korvi ühes tarviliste söögiõudega.

Igast nõust kolm.

„Milleks vajame kolme klaasi ja kolme salvrätikut?“ küsis Mummy hämmastunult.

„Kas siis ehk mina pean ilma jääma?“ küsis printsess vastu.

„Jumal hoidku!“

„Või sina?“

„Parem mitte!“

„No vaata!“

„Mis — no vaata?“

„Me peame ju ometi esimeaes reas mõtlema neile, kes nälgivad. Eilne romaanikirjutaja ütles seda, kõik hea olla talle vaid vaatamiseks. Nüüd peab ta saama midagi head, mida ta mitte ei tarvitse ainult vaadata, vaid tohib ka süüa. Mispärast peab tema meist vähemaga leppima?“

Mummy ei olnud inimõiguste filosoofilisele arutusele ette valmistatud, seepärast leppis ta vaid nentimisega: „See ju ei lähe kuidagi!“

„Küll näed, et läheb.“

Printsess võis olla väga kangekaelne, kui ta seda ainult tahtis.

Kaubeldi kaks väikest mustasilmalist itaalia poissi, kes korvi oma vahele võtsid ja daamele naerdes ja lobisedes järele kandisid, läbi linna alla õitsvasse orgu.

Täna tuult ei olnud. Meri seisis kui tumesinine sula klaas; selle kohal võlvus taevast nagu suur kell, mis valmistatud ainsast imesinisest hiigelkalliskivist. Eemal horitsondil seisid rahulikult kalapaatide punased ja kollased purjed nagu suurte liblikate tiivad.

Uurivail silmil oli printsess ruttu ära näinud õige koha — seal see tasane, pruun kalju, mida varjutas ühe loorberipuu mustjasroheline lehestik, milles seisid õiekobarad nagu kullatilgad.

Mummy imestas, millise meelespidamisega oli printsess koha suhtes olnud.

Kuid täna oli see koht tühi. Selles polnud kahtlust. Printsess hõõrus silmi, kuid see ei nõidunud kedagi esile. Siis hõõrus ta neid veel kord, et sealt ära pühkida tussapisaraid.

Meid teeb see alati tusaseks, kui meie head kavatsused luhtuvad.

„Mis me nüüd teeme?“ küsis ta rõhutult.

„Sööme,“ ütles Mummy ja printsess heitis talle hävitava pilgu. Sellegipärast hakkas ta ruttu kahe kalju vahele muruplatsile lumivalget lina laiali laotama ja sellele ühe teise järele välja pakkima: külma pasteedi, praetud hane, leiba, hõbevaagna puuviljaga ja pudeli Asti spumante ning selle jaoks veel kaks kristallpeekrit.

Printsess vahtis ta tegevust, käed seljal. Agas kui Mummy lõpetas, võttis ta vaikes kolmanda portsjoni nõud ja pani kohale. Ei ta unustanud kolmandat kristallpeekritki.

Siis vaatas ta ringi. Ja varsti leidis ta, mida otsis. Seal rohus kasvasid kannikesed, mitte tumedad, viletsad, vaid suured, pehmed, sametiste lehtedega. Neist noppis ta mõned, sidus nad rohukõrrega kokku ja asetaski iga koha peale kimbukese. Siis istus ta kaljule ja pani käed põlvedele risti.

„Mul pole veel isu,“ seletas ta Mummy küsimusele, sest vana daam oli isume ja tahtis kohe hakata sööma. „Agas ma annan sulle luba alata.“

Mida vana daam enesele eilasknud öelda kaks korda.

„Kas ehk ootate Banko vaimu?“ kuuldas äkki lõbus hää, ja lustilik pruun silmapaar vaatas loorberipuulehtedest välja.

Printsess kokkus ja punastas.

„Jumal, kui närviline ta on! Lõunamaad oli talle hädasti vaja,“ mõtles Mummy ja hammustas hanereit.

„Mina ei tea, kas mõni vaim selliste asjadega rahuldub,“ vastas printsess.

Mis tõestab, et ta mõnikord oskas olla ka lõogivalmis.

„Selles võib teil olla õigus,“ vastas hääl. „Mulle vaesele surelikule aga paistsid need toidud nektarina ja ambroosiana, õndsate jumalate toiduna Olümpias.“

„Kust te siis tulite?“ küsis printsess.

„Ei tulnud kustki, sest ma olin juba siin. Oletame, et nägin kaugelt teie tulekut ja siis valisin enesele siin lehestikus kaljul varjatud koha. See kalju „siin on vististi veel pärit roomlaste ajast.“

Printsess ei leidnud selle kõne olevat just hea. Aga kui ta vaatas noormehe kelmikatesse silmadesse, muutus ta arvamine.

„Kas ei tahaks te sellest jumalate õhtusöömingust, nagu te teda nimetasite, osa võtta, härra Fortunato?“

Mees kõrvaldas kättega oksad ja nüüd vaatas printsess ta naervasse näkku.

„Mina? Ei, tänan, olen selleks alles liig maine, ega vääri seda. Peale selle — kes teab, kui olen kord ju selle luksusega alanud, ei suudaks ehk enam lõpetada, mis mulle oleks väga paha! Seltskond oleks ka liig kirju.“

Mis see on?“

„Kokku kühveldatud. Mis aga midagi ei tee. Ja kui usute, et olen mõistetud puudust tundma, siis eksite rängasti. Mulle on hõlma langenud hesperiidide kuldõunad.“

Loorberipuu oksad kahisesid, kergejalgselt kargas ta välja, otsekohe vana daami ette, kes ehmudes laskis oma võileiva kukkuda.

„Andestage!“ hüüdis mees naerdes ja istus ta kõrvale printsessi vastu. Taskust võttis ta tüki leiba, noa ja apelsiini. Viimast hakkas ta sel kombel koorima, et esiti ülevalt seibi ära löikas ja selle järele koore pikades ridades lahtistas. Kui ta nüüd ka apelsiini tükid ettevaatlikult lahutas, võrdus see õitsmahakkavale veeroosile, mis oli väga ilus.

Imetledes silmitses printsess seda.

Jõudes lõpule, asetas mees apelsiini suurele rohelinele lehele ja pakkus printsessile.

Printsess võttis sellest ühe viilu.

„Vaadake, see on heterogeen: nii väikesed piimvalged käed ja minu suur päevitanud käpp,“ naljatas mees ja pistis ka ise ühe viilu omale suhu. „Käed, mis iial

pole midagi teinud, iial midagi ei tee,“ jatkas ta mõtlikult. „õieti kasutatud, mitte tarvitatavad maailma mürisevas ratastikus.“

Nüüd nägi ta, et preili taevasinised silmad ujusid vees.

„Noh, ehk teeb mõnele ka selline kallid ja habras mänguasi rõõmu,“ ütles mees lohutades. „Arge olge pahane — olen jäme, eksiv inimene ja teen haiget, keda aga puutun.“ Paluva ilmega pakkus ta neiule jälle apelsiini. „Suitsetame indiaanlaste rahupiipu.“

„See on I'y p e n s e—“ *)

„Hm, jah, sakslaste „Vielliebchen“, täiendas noormees muretult.

„Rääkisin lollust, see maksab vaid do-peltmandlite kohta.“

Printsess oli punastunud ja see sobis talle ulihästi.

„See võib maksta iga jaotatud puuvilja kohta,“ väitis noor mees ja silmitses vastastuvvat preilit pikalt.

„Olgu siis: heaks kombeks!“

„Kardan, teil saab olema küllalt aega seda oodata, sest veel täna lahkun siit laevaga.“

„Mispärast? Kuhu? Kui kauaks?“ küsis noor printsess ruttu.

„Kolm küsimust korraga on liig palju. Kõik ikka korras,“ vastas noor mees. „Kuhu? Oie- ja lõhnarikkale võlusaarele, kus, nagu öeldakse, valitseb igavene kevad — muidugi ainult, kui just vihma ei sada või proua Päike kõik ära ei kuivata. Kui kauaks? Seda ma ei tea veel isegi. Mispärast? Sellepärast, et seal leidub klooster, mis nagu hõbedast ja diamantidest ehitatud ja mille ümbrust ma tingimata vajan oma uusimale raamatule. Et rahustada oma kirjanduslikku südametunnistust, püüan nimelt kirjeldada vaid seda, mida ise olen näinud ja läbi elanud.“

„Ise läbi elanud?“

Printsess haaras sellest mõttest ruttu kinni.

„Hm, jah, ma olen alati hoidunud kedagi maha löömast või surnuks pistmast — mõõduvalt märkides — kõigis romaanides eriti mõjurikas olukord. Aga kõik muu, nii umbes, põhjeb isiklikel kogemustel.“

Printsess tegi nukra näo.

Mis võis ta kuldblondis peakeses keelduda?! Noor mees silmitses teda lustilikult.

*) „Pea meeles.“

„Kas võib seda saart näha?“ küsis ta viimaks.

„Miks mitte? Tema ei seisa karantiini all. Igauks, kes lunastab pileti, tohib sinna sõita.“

Samal hetkel tõstis tõusev tuulehiil printsessi kübara lendu ja viis merekaldale.

„Hallo!“ hüüdis noor mees, „see on vaja päästa!“ kargas jalule ja jooksis mere äärde, kus kübar ühe akaavi oksaokka otsa oli jäänud rippuma.

„Siin see põgeneja jälle on,“ hüüdis ta võidurõõmsalt. „Ei puudunud palju, ja Neptun oleks ta oma kolmeharalise otsa haaranud.“

Ta ulatas kübara preilile.

Preili aga märkas, et noore mehe käel seisis hele veretilk.

„Oh häda!“ hüüdis ta ja kahvatas.

„See ei tee viga,“ vastas noor mees muutult. „Ka moodne rüütel saab oma daami teenistuses olles haavu.“

Preili võttis kübara ta käest.

„See on hirmus!“ ütles ta tõsiselt.

„Eks ole?“ mõõnis noormees, kuna ta silmadest säras kelmus. „Ja kui hirmsasti see valu teeb. — Vaadake, seal istub üks okas.“

Hetke aega mõtiskles printsess, siis võttis ta mehe suure käe julgesti oma väikesesse sametpehmetesse kättesse, mis kergesti värisesid, ja tõmbas okka oma peenete sõrmedega tasakesi välja.

Mummy oli vaheajal jõudnud kompekide juurde, kui kõik muu juba olita käest läbi käinud, nüüd oli tal jälle aega oma kaitsealuse eest hoolitsemiseks. Tõsise ehmatusena nägi ta seda samariitlasetegevust võõra nooremehe kallal. Printsess rebis parajasti hoolimatult katki oma pitsitaskuräti ja sidus selle ribad ettevaatlikult haavatud sõrme ümber.

Noormees oli, hardunult seda protseduuri silmitsedes, täiesti paigal püsinud; nüüd ta naeratas, kui vana daam vihastades hüüdis:

„Aga, laps, mis sa seal teed?“

Printsess ei kuulnudki teda. Hoolega sidus ta sõrme. Nagu kaks lehvivat lumivalget liblikat olid ta väikesed käed.

„On see nii hea? On haav ikka veel valus?“ küsis ta osavõtlikult.

„Valus see enam ei ole. Kas see side aga vastu peab?“ arvas ta kaheldes.

„Oh sina silmakirjateener!“ mõtles vana daam endamisi, milliseks otsustamiseks ta ei oleks isegi oma elukogemusi vajanud.

Noor preili aga võttis veel kord nooremehe käe ja vaatas seda uurivalt.

W. Wasowicz. Puud.

„Pael ei teeks viga,“ arvas ta asjalikult, lahtistas sinise paela oma valgelt kleidilt ja sidus selle veel sõrme ümber.

„Ütlen kahetsedes pater peccavi,“ tunnistas nüüd noor mees. „Käed, mis parandavad ja head teevad, pole ial kasutud. Olge tuhat korda tänatud, preili — aga mis te nimi õieti on?“

Vastamine polnud printsessil nähtavasti mitte kerge. Temal oli nimedest küll suur valik, sest seitsmeteistkümne aasta eest oli talle ulkes peakirikus üks kardinaal annud terve rea nimesid: Marie, Eleonora, Konsantsia, Agnese, Michaela, Gabriela, Rafaela, Ignatsia.

Ometi ta viivitas.

„Noh?“ küsis noor mees oodates.

„Mind kutsutakse Aimée,“ ütles ta viimaks tasa ja punastas ise selle juures ülliselt.

„Aimée — see tähendab armsam,“ ütles noor mees mõtlikult. „Kui ilus sellist nime kanda! Ma ei mäleta, et mind keegi elus ial tõsiselt oleks armastanud.“

„See peab aga olema väga valus,“ ütles printsess kaastundlikult.

„On aga nii. Seni polegi see mind eriti rõhunud.“

„Kas olete siis nii võimatu?“

Mees naeris valjusti.

„Kas oli see või mul oli alati midagi paremat teha.“

„Mul pole iial midagi paremat teha.“
Printsess ei mõtelnud kord jälle järele mis ütles. „Jah, kui õieti mõtlen, mul pole üldse midagi teha.“

„Väga soovimisväärne olukord. See võrdub kõige enam jumalikule Nirvanale.“

„Mis siis see jälle on?“ päris preili.

„Mingisugune õnnis vaimuhaju. Buddhausuliste, lazzaroonlaste ja teiste laiskade ideaal.“

„Minu arust pole see sugugi ideaalne. Tihti tunnen surmavat igavust.“ Ta mõtles hetke, siis näis talle tulevat selgus. „Kui tore oleks see, kui tuleksite sagedamini meile, härra Fortunato,“ ütles ta siis.

Noormees silmitses teda haleda pilguga.

„Siis ei tunneks ma vististi enam igavust,“ jatkas printsess ja arvas, et see oli hea. „Teie olete nii lustiline!“

Rõõmus ilme kadus nooremehe näolt.

„Nii siis teilt igavust peletama?“ Ta toon oli muntunud väga jahedaks. Ta sirgus. „Et teile olla hampelmanniks, kes teilt kilgid peletab eemale ja kelle üle teie siis võite naerda? — Tänan teid väga selle lahke nõu eest, aga, teate, selle osa mängijaks ma teile küll ei kõlba.“ Ta oli ruttu tõusnud ja ta silmad pildusid välke. „Pealegi reisin ma ära. Kes teab, kas me üksteist iial enam näeme. Elage hästi, preili Aimée!“

Kui printsessi ei oleks vangistanud teine nähtus, ta oleks näinud oma saatjanna rahuldatud nägu ja kergemat hingamist, nüüd aga. —

Juba minnes pöördus noormees veel kord, kummardas ja võttis maast temale määratud kannikestekimbu.

— — —

„Me sõidame!“ seletas printsess lühidalt ja käskivalt. „Tahan näha seda võlusaart ja kloostrit, mis näeb välja, nagu koosneks ta hõbedast ja diamantidest.“

„Niisugust asja ju ei olegi,“ tõendas vana daam vaikselt meeleheitel.

„Sa ju kuulsid, et ta seda ütles. Muide — mina ju ei suuni kedagi. Kui sina ei taha, lähen üksipäi. See tähendab: sõidan muidugi valgel laeval üle mere, võtan Rosine ja Karli kaasa ning tahan ka midagi läbi elada.“

„Jumal kaitsku sind!“ hoigas Mummy.

„Kui ma midagi tahan, siis teen seda ka,“ lõikas printsess kõik järgnevad seletused läbi.

Kuna krahvinna Barbara Platten juba koolipingil oli ajalootunnil õppinud, et meeleu jonn ta kaitsealuste pikas esivanemate reas oli olnud tähtsaim iseloomuomadus, siis arvas ta paremaks järele anda. Kuigi õige raske südamega. Kuid ta kõneles vaheajal kohaliku linnapeaga ja sai sellelt rahustuse, et nende uus tutvus pole ei rõõvel ega taskuvaras, mida vana proua alul arvanud, vaid tõesti on kirjanik nimega Kurt Lassen. Ja teine kivi veeres ta südamele kuuldes, et mees pühapäevadel korralikult käib kirikus.

Ometi — kui mõtles printsessi valjudele vanematele. — —

Laevalael pikutas printsess pikal laevatugitoolil, kaetud hallist siidmantlist ja samakarva kübarast. Tema kõrval istus Menning nagu tige lohe, kes valvab oma varandust, ja luges talle midagi, mille mõttest aga printsess aru ei saanud, sest et ta silmad pilusilmil rahutult laskis ümber uita.

„J'y pense!“ hüüdis ta äkki ja plaksutas käsi. „Tere hommikust!“

„Aidaku Jumal!“ ägas vana daam. Ta tundis, et selliseid ärevusi ta enam kehvalt ei jaksa taluda.

„Võitnud — võitnud!“ rõõmustas printsess.

„Pole ime, kui inimene kõik on unustanud,“ vastas kirjanik rahulikult. „Aga võite olla rahulik, see maksab sellegipärast ja te tohite valida, mida tahate: lillekimpu, või ilusat konnakarpi või jaapani vaasi, nagu neid kaptenid kaasatoonud. Mis peab see olema?“

Printsess ei vastanud, vaid heitis talle kõrvalt kiire pilgu, mis ta äkki tegi nagu palju vanemaks.

„Noh, mõtelge veel järele,“ ütles kirjanik ja vaatas eemale. „Aga kas te ei taha maailma kord ka vaadelda kõrgemast seisukohast? Pealael purje all on imeilus.“

Printsess nõustus kohe. Ta tõstis ruttu jala esimesele trepiastmele ja Mummy valmistus ohates talle järgnema.

„Kel pea ümber käib, kukub ülevalt merre ja upub,“ tõendas noormees rahulikult ja pöördus tema poole. „Kui see õnnetus oli sündinud juba tosin korda, siis kinnitati sinna kiri: ainult neile, kelle pea ei hakka ümber käima! — Sestsaadik valitseb üleval rahu.“

„On see ka tõsi?“ küsis Mummy umbusklikult.

„Palun veenduda!“

Noormees taganes talle teed andes.

„Parem juba mitte,“ otsustas vana daam.
„Tule varsti tagasi, laps.“

Kuid printsess ei kuulnud enam. Kiiresti oli ta üles jooksnud, kuhu noor mees talle järgis. Sinna jõudnud, vaatas preili ruttu taha ja hakkas hõbeheledasti naerma. Noormees ühines sellega.

Nähtavasti polnud ta enam pahane.

„Kui toredasti oskate valetada, härra Fortanato!“ imetles printsess.

„Eks ole? Kui juba üldse, siis juba kohe hästi. Aga ärge seda mulle katsuge järele teha; teie näest on kohe näha, mis mõtlete.“

Aimee punastas pisut.

„Mis ma teist siis mõtlen?“ küsis ta teadvusetu edviatusega.

„Ainult paha,“ vastas noormees lühidalt.

„Aga jätame see. Vaadake, kui ilus võib olla maa!“

Sinitaevas seisis suurena ja tulisena päike ning kattis kõik oma kuningamantli kuld- ja hõbekiirtega. Ultramariin karva voogudel hiilgasid miljonid säravad valgus-sädemed, ja kauge ranna mägestik oli ümbritsetud nagu sinikatest ja roosapunastest looridest; nagu kirendavad kilbid lebas neil lumi.

„On see siis ilus,“ küsis printsess kartlikult. Tema silmi ei olnud veel keegi avanud maailma imesid nägema.

„Ilus?!“ küsis noormees hämmastudes vastu. „Milline rahuldamatu sõna! See on lihtsalt palvetamistvääriv. Vaene väike olend, kes alles küsib, mis ilus on!“

Printsess oli kahvatanud; pisarad tulid talle silma.

„See on lihtsalt elamus.“ Noormees ütles seda nagu enesele. „Lõdisedes roomab see meie selga mööda alla ja pigistab meie

kõri kinni, nagu peaksime lämbuma, ja ometi tunneme endid kergena ja vabana, nagu lendaksime kehatult läbi eetri. Siin õpitakse mõistma panteismi. —“

Muidugi ei suutnud printsess ta mõttekäigule järgida. Kuivalt vaatas ta delfiinidele, kes laeva taga veejugades lõbusasti uperpalli löid.

Noormees nõjatus ta kõrval reelingul ja naeris.

„Nüüd pean teile loenguid nagu mõni ürgvana professor ja rikun oma kateedri-tarkusega kõik tuju. See on aga teile ka õiglane karistus selle eest, et mulle nii selgesti mõista andsite, et minagi teile olen „vaid bajatso.“

Vallatu ilme kadus ta näolt, nähes neiu sügavat pilku. Tekkis paus.

„Vaadake, need loomad olid vanal ajal pühendatud Apollole,“ selle asjaliku märkusega arvas ta heaks katkestada võlu ja osutas sõrmega mängivatele delfiinidele.

„Teie teate küll määratu palju,“ ütles neiu aukartlikult.

„Mida enam me teame, seda kindlamini teame, et me midagi ei tea, väitis kord juba Sokrates, ja mina ühinen tema arvamisega.“

Nüüd kerkis trepil esile vana kammer-teener, kelle krahvinna oli reisimarshallina kaasa võtnud. Truualamliku pominaga pakkus ta preilile vaipa tõmbetuule kaitseks.

„Millised auväärased teenrid teil on!“ arvas noor mees.

„Kas siis kõigil inimestel teenreid ei ole?“ küsis printsess ehtsa printsessina.

„Olen enesele lasknud öelda, et kusagil leidub inimesi, kel neid ei ole — üks selle inimesetõu eeskujulikum näide olen mina ise.“
(Järgneb.)

Koolilapse laul.

Minu kodu mulle armas,
mulle armas on ka kool,
õppima kui olen varmas,
edasi mind kannab hool.

Minu õilis lapsepõli
iialgi ei unune,
koolis rinda pandud tuli —
kunagi ei kustu see.

Tänu sulle, isamaja,
tänu sulle, kallis kool:
teid mul kogu eluaja
olgu mälestada hool.

A. S.

Tõtt ja nalja.

Kunstnik kohtus.

Fritz Kreisler andis kord kontserdi Montreali Kaanadas. „Pühapäeva pühitsemise selts“ kaebas ta kohtusse, sest inglise seaduse järele valitseb seal pühapäevadel nagu Inglismaalgi pühapäevarahu.

Kohtunik küsis politseinikult, kes kontserdil viibinud, mis seal sündinud.

„Ei muud midagi, kui üks inimene mängis üksipäi viiulit,“ oli vastus.

„Kas keegi pahandus sellest mängust?“

„Ei. Minu arust oli mäng vaid liig vali.“

Kohtunik küsis ühelt teiselt tunnistajalt:

„Kas tuletas see kontsert ehk meelde jumalateenistust?“

Mees vastas: „Ei tea. Mina jäin juba veerand tunni pärast magama!“

Kohtunik mõistis kaebuse tühjaks, sest kunstniku mäng ei olla millegiga eksitanud pühapäevarahu.

Rongis.

Teises klassis istub üks noor härra üksipäi. Rong hakkab pikkamisi liikuma, kui üks noor ilus preili valges riietuses äkki ukse lahti kisub ja hingetult kupee teise nurka viskub. Kohe tõuseb noormees: „Vabandage, armuline preili. . .“

Kuid noor daam tõstab käed ja hüüab— ei, kisen-dab:

„Mu härra, kui teie mind puudutate või mulle lähene-te, pidurdan rongi!“

Mis teha? Noor härra laskub tagasi oma nurka, loeb ja ei liiguta enam. Ilus neiu silmitsseb teda kartlikult ja kahetseb, et tema vastu oli nii tige olnud.

Rong peatub, noor härra lahkub rongilt. Kupeest lahkudes pöördub ta veel kord ja ütleb viisakalt ja õrnalt

„Palun veel kord vabandust, kas ei annaks teie mulle nüüd kätte mu torbiku maasikatega, millel te juba pool tundi istute?“

Arvustajad.

Suur esietendus Viinis lõppes. Kuulus arvustaja tegi mõruda näo. Keegi ametivend astus ta juurde.

„Härra ametivend— Saulgau oli hirmus— aga ta on minu sõbranna— te mõistate mind—“

Kuulus arvustaja mõistis.

„Ma ei kirjuta midagi tema vastu— aga lavastaja kailla kütan ma selle dilettanditöö eest kuumaks.“

„Lavastaja on minu tulevane väimees,“ ütles ameti-vend tasa. „Ta loodab angashementi— minu tütar tahaks meelsalt varsti abielluda— ametivendade vahel—“

Arvustaja ohkas.

„Hea küll, siis kirun ma tänast tükki, mille mingi-sugune andetu autor on kokku varastanud.“

Ametivend ütles härdalt: „See anonüümne autor olen mina!“

Anton Tšehhov

oli armunud nooresse pangahärra prouasse ja kõ neles temaga alati kokku saades oma armastusest. Kord kui ta seda jälle ütles, hüüdis proua:

„Mitte sõnagi ärge mulle enam rääkige oma ar-mastusest. Mina olen ja jään oma mehele truuks!“

Tšehhov hüüdis:

„Vabandage, armuline proua, teie ei räägi mitte targasti. Ükski kaugelenägev kapitalist ei investeer-i kogu oma varandust ainsasse ettevõttesse!“

Tristan Bernard.

Keegi proua ütles Tristan Bernardile:

„Olen o ma mehega juba kakskümmend aastat abielus ja ikka veel femasse sügavasti armunud.“

Tristan silmitses teda ja küsis:

„Mis on selle noore mehe nimi?“

Walter Scott.

Oma neljakümmendast eluaastast alates töötas Walter Scott kuni surmani väsimatult, mitte kunagi enesele andes puhkust. Tema oli vastutuse ühe kir-jastuse eest võinud enesele ja see kirjastus jäi maksu-jõuetuks. Scott pidi umbes miljon krooni tasuma. Oma ilusas Abbotsfordi lossis võitis ta vastu palju võõraid, kuid ei saanud nendega palju aega veeta. Kord katsus üks daam luuletajat ta tööst võõru-tada. Läks Scotti töötuppa ja tegi talle kõiksugu komplimente.

„Ma armastan teid,“ hüüdis ta virgale kirjanikule,

„mis pärast lasete mind jänutseda?“

Scott tõstis töölt heikeks silmad.

Daam võitis sõrmuse sõrmest ja jatkas:

„Vaadake seda sõrmust. Minu armastus teie vastu võrdub temale— on otsatu!“

Scott vastas sulepead käest panemata:

„Minugi armastus võrdub sellele sõrmusele—temal ole nimeli algust!“

Rockefelleri vanem poeg

on ka juba üle kuuekümnepäheksa aasta vana.

Hiljuti külastas ta oma isa.

Kui ta siis jumalaga jättis, ütles ta pisut melan-koolses helevuses oma 93-aastasele isale:

„Noh, loodetavasti näeme teineteist veel kord ter-vena!“

„Miks mitte?“ ütles vana John hämmastusega. „Sa näed ju veel üsna kõbus ja priske välja!“

„Kes peaks küll välja mõelnud olema kõrged kannad?“

„Visitsi mõni väike tark naine, kes ei soovinud, et teda ainult laubale suudeldakse.“

Teravmeelne.

Härra professor on pidanud ülihuvitava loengu inimese ajust, eriti rõhufades tõsiasja, et mehe aju palju raskem on naise ajust. Naeratades pöördub ta lähemal istuja üliõpilanna poole ja küsib:

„Mida võib järeldada naiseaju väikesest kogust, preili Männik?“

Mispeale preili Männik kohe vastab:

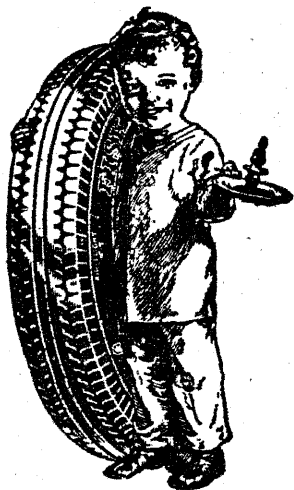
„Et inimese aju juures pole nii väga tähtis kvan-titeet, vaid kvaliteet, härra professor!“

FISK

Air Flight (õhulsõidu)

põhimõttel ehitatud

auto- ja mootorratta kummid omavad 7 eriparimust

Time To Re-tire
GET A FISK!
TRADE MARK REG. U.S. PAT. OFF.

- 1) Avaram õhukoobas, kui ühelgi teisel auto-kummil;
- 2) Ühtlane ning elastne All-Cord kude;
- 3) Mitme kimbu traatidega kõvendatud kummi-serv;
- 4) Suurendatud küljepind võimaldab pehme sõidu;
- 5) Kummi jooksupind on pöia laiune;
- 6) Libisemishädaohuta jooksupind;
- 7) Air-Flight kummide tasakaalustatud ehitusviis.

Peaesindaja:

O/Ü. TILGA & Co.

Tallinn, Vene tän. nr. 13.

Telefon 437-18

Müüjad:

TARTUS: A.-S. Jaan Maim, Poe tän. 9, telef. 4-71.

NARVAS: N. Mägi, Peetri plats, telef. 1-06.

JÕHVIS: Aleks. Schmidt, telef. 6.

RAKVERES: Paul Falk, Adamsoni tän. 6, telef. 3-03.

VALGAS: Vilh. Trauss, Kesk tän. 11, telef. 1-68.

TÕRVAS: Joh. Siilak, Valga tän. 1, telef. 61.

VÕRUS: Paul Laamann, Jüri tän. 5, telef. 54.

PÄRNUS: Karl Viks, Kuninga tän. 36, telef. 5-49.

11 aastat kultuurtööd.

Üksteist aastat juba — järjekindlalt ja püsivalt — varustab ainulaadiline rikkalik ja oma kõrgele ülesandele ustav

pildiajakiri „ROMAAN“

Eesti laialdasi rahvakihte parima lugemisvaraga, nagu romaanid, novellid, jutustused ja luule, maailma kuulsamate ja loetavamate kirjanikkude loomingusalvest.

Üksteist aastat juba — alati endise hoole ja usinusega — jätkab avara maailmavaatega

pildiajakiri „ROMAAN“

1922. avastatud ülesande täitmist, olla Eesti laiadele rahvahulkadele teenäitajaks kõigisse kirjandusliikidesse ja esindada seepärast kõiki teguvõimsaid ja loomevõimelisi kirjanikke — kirjandusliku voolu ja poliitilise meelsuse peale vaatamata.

Üksteist aastat juba valvab rahvalik

pildiajakiri „ROMAAN“

et tema keel oleks ilus, rahvalik ja hoiduks võimalikult ülimoodsusest ja keelelistest veidrustest.

Nii on ja jääb

pildiajakiri „ROMAAN“

eeskujulikumaks

rahvaajakirjaks Eestis.